

Prof. Mark Regnerus

Department of Sociology and Population Research Center

University of Texas at Austin

Jak różne są dorosłe dzieci wychowywane przez rodziców żyjących z związkach homoseksualnych? Wnioski z nowego badania struktur rodzinnych¹

Tłumaczenie Andrzej Margasiński

1. Wprowadzenie

Problematyka dobrostanu (*well-being*) dzieci jest już od dawna w centrum publicznych debat na temat małżeństwa i spraw rodzinnych w Stanach Zjednoczonych. Ten trend wiąże się przede wszystkim z prawodawstwem stanowym, dotyczy wyborców i przedstawicieli sądownictwa dyskutujących nad prawnymi granicami małżeństwa. W tym kontekście nauki społeczne pozostają jednym z niewielu źródeł informacji przydatnych w dysputach na temat małżeństwa i praw adopcyjnych. Są cenione zarówno przez zwolenników związków homoseksualnych, jak i ich przeciwników. W tle sporów politycznych, dotyczących statusu małżeństwa i rozwoju dzieci istnieją pewne obawy dotyczące różnych kwestii, takich jak: wpływ struktury rodzinnej na dzieci, liczba rodziców bieżących i aktywnych w życiu dzieci, ich genetyczne relacje z dziećmi, rodzicielski status małżeński, ich zróżnicowanie płciowe czy podobieństwo oraz ilość zmian w składzie konfiguracji domowych.

Jako wprowadzenie do Nowego Badania Struktur Rodzinnych (NBSR) potraktowano porównanie dotyczące tego, jak młodzi dorośli wywodzący się z odmiennych środowisk rodzinnych różnią się w zakresie 40 zmiennych dotyczących uwarunkowań społecznych, emocjonalnych i relacyjnych. Szczególną uwagę poświęcono porównaniu wyników uzyskanych od respondentów, których matki miały homoseksualne relacje z innymi kobietami lub ojcowie z innymi mężczyznami, czyli temu, jak oni wypadają na tle grup kontrolnych, pochodzących z trwających,

¹ How different are the adult children of parents who have same-sex relationships? Findings from the New Family Structures Study
Artykuł opublikowany w *Social Science Research*, 41 (2012), 752-770.
Tłumaczenie artykułu zamieszczone za zgodą autora.

heteroseksualnych małżeństw. Dane te zestawiono także z innymi, dużymi i reprezentatywnymi badaniami przeprowadzonymi wśród młodych Amerykanów.

Ostatnio w naukach społecznych poświęconych wpływom rodziny zauważa się wymierne korzyści i podwyższoną stabilność w gospodarstwach domowych składających się z heteroseksualnych rodziców, w przeciwieństwie do funkcjonowania samotnych matek, związków kohabitacyjnych, adoptujących rodziców czy eksmałżonków sprawujących opiekę nad dziećmi (Brown, 2004; Manning i wsp., 2004; McLanahan i Sandefur, 1994). W 2002 roku Child Trends – niepubliczne stowarzyszenie badawcze, szczegółowo wskazywało na znaczenie dla rozwoju dziecka dorastania w “obecności dwóch biologicznych rodziców” (Moore i wsp., 2002, s. 2). Samotne macierzyństwo, rozwód, konkubinat, przybrane rodzicielstwo były powszechnie łączone ze znaczącym spadkiem wskaźników rozwojowych, takich jak: edukacja, zachowanie problemowe, samopoczucie emocjonalne, w znacznym stopniu z powodu kruchości i niestabilności takich relacji.

Natomiast w artykule zamieszczonym w 2001 roku w *American Sociological Review*, poświęconym przeglądowi ustaleń na temat związków pomiędzy orientacją seksualną a rodzicielstwem socjologowie Judith Stacey i Tim Biblarz zwrócili uwagę, iż chociaż pojawiają się pewne różnice w wynikach pomiędzy dziećmi wychowywanymi przez pary homoseksualne i w związkach heteroseksualnych, to jednak niewielu badaczy przypisuje tym różnicom znaczenie deficytowe. Od tego czasu upowszechniło się powszechne przekonanie, wywodzące się z badań porównawczych nad homoseksualnym rodzicielstwem, że istnieje bardzo niewiele różnic dotyczących dzieci mających rodziców gejów lub lesbijki (Tasker, 2005; Wainright i Patterson, 2006; Rosenfeld, 2010). Ponadto, w ostatnich badaniach podkreśla się wiele możliwych korzyści wynikających z faktu, iż lesbijskie pary funkcjonują jako rodzice (Crowl i wsp., 2008; Biblarz i Stacey, 2010; Gartrell i Bos, 2010; MacCallum i Golombok, 2004). Akademicki dyskurs na temat rodzicielstwa gejów i lesbijek w coraz większym stopniu stał się wyzwaniem wobec wcześniejszych wyników badań dotyczących zalet wzrastania w biologicznie tradycyjnych rodzinach heteroseksualnych.

1.1. Wątpliwości metodologiczne dotyczące wcześniejszych badań

Tymczasem zaniepokojenie budzi wątpliwa jakość metodologiczna wielu badań, skupiających się na rodzicach tej samej płci. W szczególności większość z nich opiera się na nielosowych, niereprezentatywnych danych uzyskanych często z małych próbek, które nie pozwalają na opracowanie wniosków uogólniających na całą populację rodzin gejów i lesbijek (Nock, 2001; Perrini Committee on Psychosocial

Aspects of Child and Family Health, 2002; Redding, 2008). Wiele opublikowanych badań dotyczących dzieci rodziców homoseksualnych bazowało na metodzie “kuli śnieżnej” (“*snowball*”) lub próbkach wygodnych (*convenience sampling*)² (np. Bos i wsp., 2007; Brewaeys i wsp., 1997; Fulcher i wsp., 2008; Sirota, 2009; Vanfraussen i wsp., 2003).

Jednym z istotnych przykładów może być *National Longitudinal Lesbian Family Study (NLLFS)*, które były szeroko opisywane w mediach w 2011 roku (np. Huffington Post, 2011). W NLLFS zastosowano dobór tzw. wygodny, rekrutując respondentki poprzez ogłoszenia zamieszczone “na lesbijskich eventach, w kobiecych księgarniach, w lesbijskiej prasie” w Bostonie, Waszyngtonie i San Francisco. Procedura gromadzenia tego typu danych jest problematyczna, gdy celem (czy jak w tym przypadku chodziło o praktyczne rezultaty i ich wykorzystanie) jest dokonanie uogólnień w odniesieniu do całej populacji. Tego typu próby mogą być tendencyjne z różnych powodów. Jako formalny sposób zbierania danych “metoda *kuli śnieżnej* rodzi poważne problemy”, jak twierdzi jeden ze specjalistów (Snijders, 1992, s. 59). W rzeczywistości takie próbki mogą wykazywać stronniczość w kierunku “włączenia tych, z którymi respondenci mają wiele relacji lub są w trwałych związkach, na wiele różnych możliwości” (Berg, 1988, s. 531). Zatem, oprócz prawdopodobieństwa poznania poszczególnych osób, obiektywne, pozbawione błędów ogólne szacunki nie są możliwe.

Ponadto, jak podnosił Nock (2001), zbieranie próbek tzw. wygodnych przeprowadzano, tak jak w przypadku NLLFS, poprzez stowarzyszenia zajmujące się walką o prawa dla gejów i lesbijek. Wszelkie uogólnienia dotyczące populacji poczynione na podstawie próbek, które nie są reprezentatywne będą ten obraz

²Metoda “kuli śnieżnej” (*snowball sampling*) to metoda nielosowego doboru próby, polegająca na rekrutowaniu uczestników przez innych uczestników. Badacze stosują tę metodę, kiedy nabór uczestników do badania następuje pewnych trudności. Proces rekrutacji jest prosty i niezbyt kosztowny. Wadą tej metody jest to, że badacz ma nad nią małą kontrolę, a reprezentatywność próby uzyskanej tą metodą może budzić wątpliwości. Możliwość obciążenia próby wynika z tego, że uczestnicy mają tendencję do rekrutowania osób, które dobrze znają, a w związku z tym, osoby biorące udział w badaniu mogą mieć zbliżone do siebie cechy, a to oznacza, że otrzymana próba będzie stanowić małą podgrupę z ogółu populacji.

D o b ó r w y g o d n y (*convenience sampling*) – nielosowa metoda doboru próby, polegająca na wyborze uczestników ze względu na ich dogodną dostępność i bliskość. Próba uzyskana dzięki tej metodzie nazywana jest wygodną lub uznaniową. Wielu badaczy preferuje tę metodę, ponieważ jest szybka, niezbyt kosztowna i łatwa. Wadą jej jest to, że prowadzi do obciążenia próby, a to oznacza, że próba nie będzie reprezentatywna dla całej populacji. Wskutek obciążenia próby może powstać błąd systematyczny, co skutkuje zaburzeniem wyników badania. A nie jest rzadkością, że wyniki otrzymane z próby uznaniowej różnią się w stosunku do wyników uzyskanych na całej populacji. Kolejnym mankamentem tej metody jest ograniczona możliwość generalizacji i wysnuwania wniosków na temat ogółu populacji. Badana próba nie jest reprezentatywna, dlatego też jej trafność zewnętrzna jest niska. [Uwagi tłumacza – A.M.]

zniekształcać (Baumle i wsp., 2009).

W tej sytuacji powstaje problem, bowiem wyniki próbek nie spełniających kryteriów probabilistycznych, z których nie można wyprowadzać istotnych uogólniających statystyk – są jednak regularnie porównywane z populacją–poziomem próbek heteroseksualnych rodziców, które bez wątplenia składają się ze zróżnicowanych grup rodziców. Dla przykładu, Gartrell i współpracownicy (2011a,b) sprawdzali orientację seksualną i zachowania młodzieży poprzez porównanie danych z Narodowego Badania Rozwoju Rodziny (National Survey of Family Growth – NSFG) z tymi, które metodą “kuli śnieżnej” uzyskano w NLLFS. Porównanie reprezentatywnej próbki populacji (z NSFG) do selektywnej próbki młodzieży wychowywanej przez rodziców tej samej płci nie zapewnia wymaganej ufności statystycznej, niezbędnej do rzetelnych badań społecznych. Do tej pory był to podstawowy sposób, w jaki badacze zbierali i analizowali dane dotyczące rodziców tej samej płci. Nie oznacza to, że próbki gromadzone za pomocą metody “kuli śnieżnej” są z natury rzeczy problematyczną techniką zbierania danych, a jedynie podkreślenie, że dane tak uzyskane nie są odpowiednie do przeprowadzania porównań z próbkami, które są całkowicie różne pod względem sposobu selekcji. Metoda “kuli śnieżnej” i różne inne rodzaje próbek wygodnych nie nadają się do prostego uogólniania i odnoszenia wyników badań do całej populacji. Choć sami naukowcy zauważają te ważne ograniczenia, często są one całkowicie pomijane w tłumaczeniach i w przekazie wyników opinii publicznej przez media.

1.2. Czy istnieją znaczące różnice?

Założenie wynikające z paradygmatu “żadnych różnic” sugeruje, że dzieci z rodzin homoseksualnych nie odznaczają się żadnymi wymiernymi wadami w porównaniu do dzieci z innych typów rodzin. Ta sugestia jest nawet w coraz większym stopniu rozszerzana do porównań odnośnie do nienaruszonych biologicznie rodzin składających się z dwojga heteroseksualnych rodziców, która to forma rodziny najbardziej jest łączona ze stabilnością i korzyściami rozwojowymi płynącymi dla dzieci (McLanahan i Sandefur, 1994; Moore i wsp., 2002).

Odpowiedzi na pytania dotyczące znaczących różnic pomiędzy grupami są jednak zazwyczaj zależne od porównań, z którymi są dokonywane, od przebadanych wskaźników, od tego czy analizowane wyniki są uważane za istotne, czy powierzchowne, czy wskazują na przyszłe zagrożenia. Ponadto w ostatnim czasie w społeczeństwie amerykańskim niektóre wyniki zaczęto wartościować w różny sposób, np. te powiązane z zachowaniami seksualnymi, płcią kulturową czy demokratycznym rodzicielstwem.

Ze względu na skrótowy charakter tekstu przy prezentacji NBSR postanowiono unikać zbyt szerokich opisów wcześniejszych badań, choć wiele z nich stanowiło poważne wyzwania metodologiczne dla NBSR. Należy podkreślić, iż w szeregu artykułów przeglądowych i w przynajmniej jednej publikacji książkowej podjęto bardziej szczegółowe analizy w tym zakresie (Anderssen i wsp., 2002; Biblarz i Stacey, 2010, Goldberg, 2010; Patterson, 2000; Stacey i Biblarz, 2001a). Ytzeba jednak powiedzieć, że różne wersje frazy “nie ma różnic” występowały w licznych badaniach, raportach, ocenach, książkach i artykułach od 2000 roku (np. Crowl i wsp., 2008; Movement Advancement Project, 2011; Rosenfeld, 2010; Tasker, 2005; Stacey i Biblarz, 2001a, b; Veldorale-Brogan i Cooley, 2011; Wainright i wsp., 2004).

W wielu wcześniejszych badaniach rodziców gejowskich zazwyczaj porównywano wyniki rozwojowe dzieci rozwiedzionych lesbijskich matek z rozwiedzionymi matkami heteroseksualnymi (Patterson, 1997). Była to również strategia zastosowana przez psycholog Fionę Tasker (2005), która porównywała matki–lesbijki z rozwiedzionymi matkami heteroseksualnymi, żyjącymi bez partnera, i wnioskuje, że nie ma znaczących różnic między jakością relacji rodzinnych. Wainright i współpracownicy (2004), na przykładzie 44 przypadków wyodrębnionych z ogólnonarodowego, reprezentatywnego badania Add Health Data poinformowali, że nastolatki wychowywane przez kobiety – rodziców tej samej płci wykazywały porównywalną samoocenę, jakość psychicznych adaptacji, osiągnięcia szkolne, czy wyniki dotyczące przestępczości, używania substancji psychoaktywnych w stosunku do 44 przypadków młodzieży wychowywanej przez rodziców płci męskiej, co wskazuje, że również tutaj porównania nie były wykonane w stosunku do respondentów ze stabilnych, biologicznie nienaruszonych, opartych o małżeństwo kobiety i mężczyzny rodzin.

Także małe rozmiary próbek mogą przyczyniać się do konkluzji, że “nie ma różnic”. Nie zaskakuje fakt, że statystycznie istotne różnice nie pojawiają się w badaniach przeprowadzanych na zaledwie 18, 33 czy 44 przypadkach badanych posiadających rodziców tej samej płci (Fulcher i wsp., 2008; Golombok i wsp., 2003.; Wainright i Patterson, 2006).

Analizując dobrane (wygodne) próbki, w wielu badaniach przeprowadzonych na małych grupach nie uzyskano różnic statystycznie istotnych. Wyniki te uogólniano na całą populację. Ten stan rzeczy napawał niepokojem badaczy w naukach społecznych. Zatem, ważną kwestią w takich badaniach jest wykazanie minimum troski o wystarczającą moc statystyczną stosowanych testów statystycznych, która pozwoli wykryć znaczące różnice, jeśli takowe istnieją.

Rosenfeld (2010), jako pierwszy badacz, wykorzystał dużą, losową próbę populacji w celu porównania wyników dzieci rodziców homoseksualnych z dziećmi

z małżeństw heteroseksualnych. Następnie doszedł on do wniosku, po skontrolowaniu edukacji rodziców i ich dochodów oraz po ograniczeniu próby do gospodarstw domowych wykazujących co najmniej 5-letnią mieszkaniową stabilność, że nie było statystycznie istotnych różnic między obydwoma grupami w zakresie oceny postępów szkolnych na poziomie szkoły podstawowej.

Jednak badania zachowań dotyczących seksu konsekwentnie wykazują różnice. Tasker i Golombok (1997) zauważyły, że dziewczęta wzrastające przy matkach–lesbijkach cechują się większą liczbą partnerów seksualnych we wczesnej młodości niż córki matek heteroseksualnych. Z drugiej strony, w przypadku chłopców lesbijskich matek, pojawiają się przeciwstawne trendy, mają oni mniej partnerek/ów niż synowie matek heteroseksualnych.

Wydaje się jednak, że ostatnio doniesienia o “braku różnic” przesunęły opinie niektórych badaczy tej kwestii w kierunku podkreślania, że rodzice tej samej płci są bardziej kompetentni niż rodzice heteroseksualni (Biblarz i Stacey, 2010; Crowl i wsp., 2008). Nawet ich uczuciowe relacje zdają się być lepsze, o czym świadczy przeprowadzone w Vermont studium porównawcze gejowskich związków cywilnych i małżeństw heteroseksualnych, które pokazuje, że pary homoseksualne wykazują wyższą jakość relacji, zgodności i intymności oraz mają mniej konfliktów niż pary heteroseksualne (Balsam i wsp., 2008). W swym przeglądowym artykule nad płcią i rodzicielstwem Biblarz i Stacey (2010) stwierdzają, że: *bazując wyłącznie na tekstach opublikowanych można by argumentować, iż dwie rodzicielskie kobiety funkcjonują lepiej w zakresie tradycyjnego podziału pracy niż przeciętna kobieta i mężczyzna. Matki–lesbijki zdają się przewyższać zamężnych heteroseksualnych, biologicznych rodziców na kilka sposobów, nawet gdy odmawia się im istotnych przywilejów małżeństwa* (tamże, s. 17). Autorzy jednak zauważają, że rodzice–lesbijki stoją przed “nieco większym ryzykiem rozpadu” z powodu, jak sugerują, ich “asymetrycznych stanów biologicznych i prawnych” (tamże, s. 17).

Z innej metaanalizy wynika, że nieheteroseksualni rodzice cieszą się znacznie lepszymi relacjami ze swoimi dziećmi niż rodzice heteroseksualni, wliczając w to brak różnic w zakresie rozwoju poznawczego, regulacji psychicznych, tożsamości płciowej i orientacji seksualnej partnera (Crowl i wsp., 2008).

W przypadku metaanalizy podejścia ogromne znaczenie ma zwracanie uwagi na to, na kim było przeprowadzane dane badanie. Były to małe badania ochotników wywodzących się z tych grup, dla których twierdzenia o udokumentowaniu sukcesów rodzicielskich były bardzo istotne w ostatnich debatach legislacyjnych i sądowych o ich status prawny.

Tasker (2010, s. 36) sugeruje ostrożność: *Oczywiście rodzicielska samoocena może być stronnicza. Prawdopodobne jest, że homoseksualni rodzice mogą mieć*

więcej do stracenia jeżeli nie przedstawią siebie w pozytywnym świetle...

Trzeba podkreślić szybkie tempo, w jakim ogólnoakademicki dyskurs wokół porównywania kompetencji rodzicielskich gejów i lesbijek oraz rodziców heteroseksualnych przesunął się – z wyników niższych, przez prawie identyczne, do lepszych.

W tym świetle warto sięgnąć do badań nad adopcją (dzięki której wiele homoseksualnych par zostaje rodzicami), które wielokrotnie i konsekwentnie ujawniły ważne i szeroko zakrojone różnice pomiędzy dziećmi adoptowanymi i biologicznymi. W rzeczywistości, te różnice są tak poważne, iż adopcyjni eksperci podkreślają, że “uznanie różnicy” ma zasadnicze znaczenie zarówno dla rodziców, jak i lekarzy, którzy leczą adoptowane dzieci i nastolatki (Miller i wsp., 2000). Badaczy podejmujących problematykę homoseksualnego rodzicielstwa powinno to zmusić do refleksji, zwłaszcza w świetle wątpliwości związanych z małymi próbkami i brakiem poprawy efektów rozwojowych u dzieci w rodzinach adoptowanych i zrekonstruowanych (*stepfamilies*), w przeprowadzonych ostatnio i dobrze udokumentowanych badaniach.

Niezależnie od strategii pobierania próbek, badacze wiedzą dużo mniej o życiu młodych-dorosłych dzieci wychowywanych przez homoseksualnych rodziców, o tym, jak wyglądają ich doświadczenia i ich osiągnięcia jako osób dorosłych. Większość współczesnych badań nad lesbijskim i gejowskim rodzicielstwem skupia się na opisie terażniejszości i tego, co dzieje się w środowisku rodzinnym w czasie, gdy dzieci są jeszcze w trakcie opieki rodzicielskiej (Tasker, 2005; Bos i Sandfort, 2010; Brewaeys i wsp., 1997). Ponadto, badania zwykle podkreślają efekty opieki rodzicielskiej, takie jak: podział pracy, więź rodzice – dzieci, wzorce interakcji w codziennym życiu, role płciowe, zasady utrzymywania porządku domowego.

Chociaż takie informacje są istotne i dzięki nim wiemy o wiele więcej na temat dotychczasowych doświadczeń w kontaktach rodziców z dziećmi w gospodarstwach domowych, to jednak trzeba poznawać także młodych-dorosłych, którzy już wyrosli z okresu dzieciństwa. Badania nad znaczeniem struktury rodziny będą lepiej służyć badaczom i lekarzom rodzinnym wówczas, kiedy obejmą także dorosłość wzrastających w poszczególnych strukturach rodzinnych dzieci.

Tak więc ważnym staje się pytanie - Czy dzieci gejów i lesbijek funkcjonują w sposób porównywalny z osobami wzrastającymi w heteroseksualnych rodzinach? Nowe Badanie Struktur Rodzinnych (NBSR) zostało przeprowadzone, by uzyskać odpowiedzi na pytania dotyczące życia młodych ludzi w wieku od 18 do 39 lat, (a więc nie dzieci i nie adolescentów). NBSR nie jest odpowiedzią na wszystkie metodologiczne wyzwania, jest jednak godnym uwagi wkładem w opisie wielu

życiowych obszarów.

1.3. Nowe Badanie Struktur Rodzinnych

Nowe Badanie Struktur Rodzinnych przedstawia zupełnie nową bazę danych. Także kilka innych aspektów NBSR jest nowatorskich i godnych uwagi. Po pierwsze, jest to studium młodych–dorosłych, a nie dzieci i młodzieży. Warto tu zwrócić uwagę także na to osiągnięcie, jakim było dotarcie do szerokiej liczby respondentów, którzy byli wychowywani przez rodziców tworzących związki tej samej płci. Po drugie, w stosunku do wcześniejszych badań, jest to największe tego typu badanie. W NBSR przeprowadzono wywiady z prawie 3000 respondentów, w tym ze 175 osobami, które zadeklarowały, iż ich matka aktualnie żyje w uczuciowym homoseksualnym związku i 73 respondentami, którzy zadeklarowali analogiczną sytuację swojego ojca. Po trzecie, jest to próbka ważona (*weighted sample*)³, z której można wysnuć wnioski i interpretacje istotne statystycznie.

Badanie US Census Integrated Public Use Microdata Series (IPUMS), zrealizowane w roku 2000, oferuje największą w USA, reprezentatywną próbę informacji o młodzieży żyjącej w homoseksualnych gospodarstwach domowych, jednak Census (spis powszechny) zbiera dużo mniej informacji, będących przedmiotem naszego zainteresowania. W NBSR postawiliśmy szereg pytań na temat zachowań społecznych i zdrowotnych respondentów oraz ich związków. Ten raport stanowi pierwsze spojrzenie na uzyskane rezultaty poprzez porównania statystyczne ośmiu różnych rodzin (typów doświadczeń).

Trzeba zauważyć, czym NBSR nie jest. Otóż NBSR nie jest badaniem długofalowym i dlatego nie może służyć do rozważania kwestii przyczynowości. To badanie przekrojowe, analizujące dane uzyskane w określonym momencie czasowym, od respondentów będących w przedziale wiekowym od 18. do 39. roku życia. Badanie to także nie daje odpowiedzi na pytania natury politycznej, dotyczące związków jednopłciowych i ich legitymacji prawnej, niemniej, nauki społeczne, w jakie się te badania wpisują, są zasobem, który oferuje wgląd także decydentom politycznym i prawnym. Zakres przeprowadzonych badań cechuje mocna i dobrze przygotowana metodologiczna podstawa, i z tego też powodu zasługuje na naukową uwagę i analizę.

³ Ważenie (ang. *weighting*) – procedura obliczeniowa, której głównym celem jest skorygowanie próby badanej w taki sposób, aby w możliwie największym stopniu była ona reprezentatywna dla populacji, z której została pobrana. Im bardziej “doważona” próba, tym większa jest jej reprezentatywność dla populacji. [Uwaga tłumacza – A.M.]

2. Gromadzenie danych, zastosowane metody i sposoby analiz

Projekt NBSR powstał w Centrum Badania Ludności (*Population Research Center*) University of Texas w Austin. Zespół konstruujący ankietę badawczą składał się z kilku wiodących badaczy rodzin z dziedziny socjologii, demografii i rozwoju człowieka, pochodzących z takich ośrodków, jak: Penn State University, Brigham Young University, San Diego State University, University of Virginia i kilku z University of Texas w Austin. Zebrał się on na 2-dniowym seminarium w styczniu 2011 roku w celu omówienia zakresu i strategii pobierania próbek oraz nieprzerwanie kontynuował swoje doradztwo, jeśli tylko pojawiały się jakieś wątpliwości w trakcie całego procesu gromadzenia danych. Zespół został zaprojektowany tak, by dochodziło do łączenia środowisk badawczych i dyscyplin oraz wzajemnego przekraczania ideologicznych barier. Praca przebiegała w duchu wzajemnej życzliwości i w klimacie naturalnych pytań. Kilku dodatkowych zewnętrznych konsultantów również miało swój krytyczny wkład w powstanie narzędzia badawczego i doradzało, jak najlepiej mierzyć różne aspekty badawcze. Zarówno projekt przeprowadzenia badań, jak i projekt ankiety, zostały zatwierdzone przez Institutional Review Board University of Texas w Austin. Powstała, przy minimalnych trudnościach pojawiających się pod koniec lata 2012 roku, baza wyników NBSR udostępniono w niedługim czasie szerszej publiczności. Projekt częściowo został sfinansowany przez Witherspoon Institute i Bradley Foundation. Obie te instytucje są powszechnie znane ze swojego konserwatywnego profilu, w przeciwieństwie do innych fundacji, które są identyfikowane jako te wspierające inicjatywy zdecydowanie liberalne. Wspomniane źródła finansowania nie odegrały jednak żadnej roli w projektowaniu, prowadzeniu badań i analiz oraz interpretacji danych. Nie miały także wpływu na przygotowanie tego opracowania.

2.1. Proces gromadzenia danych

Proces gromadzenia danych został przeprowadzony przez Knowledge Networks (KN), firmę badawczą specjalizującą się w zbieraniu danych dla projektów akademickich. Knowledge Networks utworzyła internetowy panel badawczy, nazwany KnowledgePanel, który jest reprezentatywny dla populacji amerykańskiej. Członkowie wspomnianego panelu rekrutowani są do badań losowo, telefonicznie lub za pośrednictwem poczty, a w razie potrzeby – ich gospodarstwa domowe są wyposażane w sprzęt komputerowy i dostęp do internetu. W odróżnieniu od innych paneli badawczych, bazujących tylko na ochotnikach z dostępem do internetu

KnowledgePanel bazuje na procedurze losowania, który obejmuje zarówno jednostki posiadające telefony stacjonarne, jak i ich nieposiadające, przez co nie jest ograniczony do aktualnych użytkowników internetu lub posiadaczy komputerów i nie akceptuje samoistnie zgłaszających się ochotników. W trosce o dobór losowy panel dysponuje ogólnokrajową reprezentatywną próbką populacji amerykańskiej. Ostatnie podsumowania przynoszą informację, że na danych zebranych przez KnowledgePanel powstało ponad 350 opracowań, prezentacji konferencyjnych, artykułów i książek, w tym przeprowadzone w 2009 roku Krajowe Badanie Seksualnego Zdrowia i Zachowań (National Survey of Sexual Health and Behavior), którego znaczące wyniki były w całości wydrukowane w *Journal of Sexual Medicine* i wyeksponowane w mediach w roku 2010 (Herbenick i wsp., 2010). Więcej informacji o Knowledge Networks i KnowledgePanel, m.in. o zasadach rekrutacji, nawiązywania kontaktów, kompletowania, danych procentowych reakcji odbiorców – jest dostępnych na portalu KN. Przeciętny odsetek odpowiedzi respondentów w badaniach KnowledgePanel wynosi 65%. W Załączniku A ujęto porównanie odpowiednich statystyk socjodemograficznych, uzyskanych w NBSR, z innymi ogólnokrajowymi badaniami, przeprowadzonymi na reprezentatywnych próbach, takimi jak: *Current Population Survey*, *National Longitudinal Study of Adolescent Health (Add Health)*, *National Survey of Family Growth* oraz *National Study of Youth and Religion*. Na tle tych badań dane zgromadzone dla NBSR prezentują się nader korzystnie.

2.2. Procedury przesiewu

Zagadnieniem szczególnie istotnym dla NBSR był fakt, że kluczowe populacje – homoseksualni rodzice, podobnie jak i heteroseksualni rodzice adopcyjni – mogą okazać się kłopotliwe do zidentyfikowania i zlokalizowania. Narodowe Centrum Badania Małżeństwa i Rodziny (The National Center for Marriage and Family Research, 2010) podaje, że w Stanach Zjednoczonych istnieje około 580000 homoseksualnych gospodarstw domowych. Wśród nich, szacuje się, że około 17%, czyli 98600, posiada obecnie dzieci. Mimo że może to wydawać się dużą liczbą, to jednak dla badań populacyjnych, polegających na pobieraniu próbek – nie jest. Lokalizowanie populacji mniejszościowych wymaga poszukiwań w próbach probabilistycznych z populacji ogólnej. Zazwyczaj z populacji ogólnej dokonuje się identyfikacji członków grup rzadkich metodą przesiewową. W celu zwiększenia liczby respondentów, którzy byli adoptowani albo wychowywani przez pary homoseksualne, operatorzy panelu wydłużyli czas na wypełnianie ankiety do kilku miesięcy w okresie od lipca 2011 do lutego 2012 roku, tym samym pozostało więcej czasu na przesiew istniejących panelistów lub dodanie nowych. Dodatkowo, późną jesienią 2011 roku,

nawiązano kontakty za pośrednictwem poczty, drogą mailową lub telefonicznie z byłymi członkami KnowledgePanel, aby w ten sposób zachęcić ich do wypełnienia ankiety.

Łącznie 15058 obecnych i byłych członków KnowledgePanel podległo procedurze przesiewu, wśród kilku innych zadawano także pytanie typu: “Czy od czasu twoich narodzin do 18. roku życia (lub do momentu, gdy opuściłeś dom, aby żyć na własną rękę) któryś z twoich rodziców miał uczuciowy związek z osobą tej samej płci?” Możliwości odpowiedzi były następujące: “Tak, moja matka miała uczuciowy związek z inną kobietą”, “Tak, mój ojciec miał uczuciowy związek z innym mężczyzną” lub “Nie”. (Respondenci mogli również zaznaczyć jednocześnie pierwszą i drugą opcję). Jeśli wybrano jedną z dwóch pierwszych, pytano o to, czy oni kiedykolwiek żyli z tym rodzicem, który był w homoseksualnym związku. W rezultacie w NBSR udało się skompletować 2988 pełnych ankiet Amerykanów w przedziale wieku – jak już wspomniano – od 18 do 39 lat. Przesiew i pełne narzędzie badawcze są dostępne na stronie internetowej NBSR: www.prc.utex-as.edu/nfss.

2.3. Czym cechuje się reprezentatywna próba homoseksualnych rodziców i ich dorosłych dzieci?

Z ważnego przesiewu danych – na ogólnokrajowej, reprezentatywnej próbie – wynika, że 1,7% Amerykanów w wieku od 18 do 39 lat podaje, że ich ojciec lub matka mieli relacje homoseksualne. Jest to rezultat porównywalny z innymi szacunkami dzieci wzrastających w gospodarstwach domowych gejów i lesbijek (np. Stacey i Biblarz (2001a, b) podają, że badania operują szacunkami w zakresie od 1% do 12%). Ponad dwa razy więcej respondentów wskazywało na matki będące w związku lesbijskim, niż na ojców w związku gejojskim. Wśród badanych 58% osób z 15 058 spędziło swą młodość do 18. roku życia lub do opuszczenia domu rodzicielskiego ze swoimi biologicznymi rodzicami.

Amerykańscy geje i lesbijki stają się dziś rodzicami na ogół na cztery sposoby – za pośrednictwem jednego partnera zapłodnionego w poprzednim związku heteroseksualnym, poprzez adopcję, zapłodnienie *in vitro* lub poprzez matkę zastępczą (surogatkę) – NBSR dotarło raczej do respondentów z dwóch pierwszych opcji. Badania wykazały, że dzisiejsze dzieci gejów i lesbijek są w większym stopniu “planowane” (to jest za pomocą adopcji, zapłodnienia *in vitro* lub surogatki) niż miało to miejsce 15–20 lat temu, kiedy to dzieci były na ogół typowymi rezultatami związków heteroseksualnych. Najmłodszy respondent NBSR ukończył 18. rok życia w roku 2011, podczas gdy najstarszy - w roku 1990. Zważywszy, że niepożądana ciąża jest niemożliwa wśród gejów i jest rzadkością wśród par lesbijskich, to oczywiście

wydaje się, że wśród homoseksualnych rodziców kontrola rodzicielstwa jest znacznie wyższa niż wśród heteroseksualnych, gdzie niezamierzone ciążę spotyka się bardzo często. Dotyczy to około 50% tej populacji (Finer i Henshaw, 2006). Jednak wśród homoseksualnej populacji liczba planowanego rodzicielstwa pozostaje nieznana. NBSR nie pytało bezpośrednio respondentów posiadających homoseksualnych rodziców o ich sposób przyjścia na świat, niemniej rozbity heteroseksualny związek jawi się jako najczęstsza przyczyna rodzicielstwa: prawie połowa badanych respondentów podawała, że ich biologiczni rodzice byli kiedyś w heteroseksualnym małżeństwie. To odróżnia NBSR od innych, licznych badań, które w całości dotyczyły “planowanych” rodzin gejów i lesbijek, jak na przykład w NLLFS.

Wśród tych, którzy podali, że ich matka miała homoseksualne związki, 91% respondentów mieszkało z nią, gdy była ona w takim związku, a 57% spośród nich stwierdziło, że mieszkało z matką i jej partnerką przez co najmniej cztery miesiące przed 18. rokiem życia, 23% badanych stwierdziło, że spędziło co najmniej trzy lata w tym samym domu z matką i jej partnerką.

Wśród ankietowanych, którzy podali posiadanie homoseksualnego ojca, ogółem 42% respondentów mieszkało z nim i jego partnerem, 23% spośród nich przez co najmniej cztery miesiące, ale mniej niż 2% stwierdziło, że spędziło tak razem w jednym gospodarstwie domowym co najmniej trzy lata. Podobne trendy zawarła Tasker (2005) w swoim przeglądzie dotyczącym homoseksualnego rodzicielstwa.

Pośród badanych 58% tych, którzy mieli matki–lesbijki, podało, że w pewnym okresie ich młodości ich biologiczne matki opuściły dom rodzinny, zaś niecałe 14% deklaroowało pobyt w rodzinie zastępczej, co wskazuje na niestabilność tych gospodarstw domowych większą niż przeciętna. Spośród respondentów, którzy stwierdzili, że (1) ich biologiczni rodzice nigdy nie byli małżeństwem i nie żyli razem, oraz (2) nigdy nie żyli z rodzicem płci odmiennej lub z biologicznym ojcem, pomocnicze analizy NBSR wskazują na przedział pomiędzy 17% a 26%, gdzie występował prawdopodobnie “planowany” związek lesbijski matki. W przypadku respondentów, których ojcowie mieli homoseksualne relacje, taki “planowany” homoseksualny związek ojca wystąpił u mniej niż 1% badanych.

Te różnice pomiędzy NBSR – opartym na reprezentatywnej próbie populacyjnej – a małymi badaniami rodzin gejów i lesbijek podnoszą jednak ponownie kwestię, jak niereprezentatywne wygodne próbki wpływają na aktualny obraz rodzicielstwa gejów i lesbijek. Zastosowanie reprezentatywnej próby pokazuje, że w wielu badaniach obraz młodych–dorosłych, którzy mieli homoseksualnych rodziców (w NBSR), wygląda inaczej niż dzieci przedstawianych dzisiaj stereotypowo, w sposób milczący lub jawny, par homoseksualnych – białych, z klasy średniej, dobrze wykształconych, pracujących i nieźle prosperujących. Goldberg (2010, s. 12–

13) słusznie zauważyła, że dotychczasowe badania par gejów, lesbijek i ich rodzin, zostały w dużej mierze oparte na “osobach białych, z klasy średniej, które są stosunkowo «out» w społeczności gejowskiej i którzy żyją w miastach”, podczas gdy “mniejszości seksualne z klasy robotniczej, rasowe lub etniczne, mieszkające na terenach wiejskich lub w odizolowanych obszarach geograficznych” są trudne do osiągnięcia, zostały przeoczone czy pominięte w badaniach. Rosenfeld (2010) analizując dane ze spisu powszechnego wskazuje, że 37% dzieci żyjących w lesbijskich konkubinatach domowych to Afroamerykanie lub Latynosi. Wśród respondentów NBSR deklarujących, homoseksualną matkę, odsetek Afroamerykanów i Latynosów wynosił 43%. Dla kontrastu, w projekcie NLLFS odsetek ten wynosił 6%.

Jest to ważne spostrzeżenie, bowiem demograficzne wskaźniki sugerują, że badania nad homoseksualnym rodzicielstwem powinny w mniejszym stopniu kierować się ku takim stereotypowym miejscom, jak Nowy Jork czy San Francisco, a bardziej uwzględniać lokalizacje, gdzie rodziny są liczniejsze i ogólnie wielodzietność jest wyższa, jak San Antonio czy Memphis. W swym kompleksowym demograficznym spojrzeniu na populację amerykańskich gejów i lesbijek Bram i Ost (2004, s. 47) piszą: “Państwa i duże aglomeracje miejskie o stosunkowo niskiej koncentracji par homoseksualnych w populacji wydają się obszarami, w których pary homoseksualne są bardziej skłonne do posiadania dzieci”. W niedawnej aktualizacji swych badań Gates (2011, s.F3) wzmacnia to, pisząc: “Geograficznie jest bardziej prawdopodobne, że homoseksualne pary są skłonne posiadać dzieci w najbardziej społecznie konserwatywnych częściach kraju”. Ponadto Gates stwierdza, że mniejszości rasowe są nieproporcjonalnie bardziej skłonne do posiadania dzieci (wśród nich także pary homoseksualne); inaczej mówiąc, ludność biała w nieproporcjonalnie mniejszym stopniu jest skłonna do posiadania dzieci. To samo pokazuje próba badawcza NBSR. Gates, analizując dane ze spisu powszechnego, podnosi kwestię strategii pobierania próbek – i ich popularyzacji – gdy badania bazują wyłącznie na danych zebranych za pomocą próbek wygodnych i od rodziców żyjących w progresywnych metropoliach.

2.4. Struktura i doświadczenie rodzin pochodzenia

W NBSR starano się dotrzeć do w miarę klarownego obrazu rodzin, w jakich żyli respondenci w czasie swojego dzieciństwa i młodości. W badaniu pytano respondentów o stan cywilny rodziców biologicznych, zarówno w przeszłości, jak i w teraźniejszości. NBSR gromadziło również “kalendarz” wydarzeń każdego respondenta w odniesieniu do osób, które żyły z nimi w ich domu dłużej niż cztery miesiące, w okresie od urodzenia do 18. roku życia, a także tych, którzy mieszkali z nimi po 18. roku życia – aż do opuszczenia domu przez respondenta – do chwili

obecnej. Chociaż dane z kalendarza są mało wykorzystywane w analizie wyników, ten bogaty zbiór faktów pozwala badaczom na wgląd w to, kto mieszkał z respondentem praktycznie przez całe jego życie, aż do momentu pomiaru.

W badaniu porównano wyniki ośmiu różnych typów rodzin pochodzenia różniących się strukturą i/lub doświadczeniem. Zostały one wyróżnione na podstawie kilku pytań, zarówno w przesiewie podstawowym, jak i w badaniu pełnym. Niemniej trzeba zaznaczyć, że ich konstrukcja odzwierciedla nietypową kombinację układu – emocjonalne homoseksualne zachowanie rodziców i doświadczenie domowej stabilności lub jej zakłócenia. Osiem grup rodzin czy konfiguracji domowych (z akronimem lub krótkim tytułem opisowym) przedstawiono poniżej, podano także nieważone wielkości tych próbek analitycznych, a mianowicie:

1. IBF (*in biological family*): Badany mieszkał w nienaruszonej biologicznej rodzinie (z matką i ojcem) od 0 do 18. roku życia, a rodzice wciąż są małżeństwem w chwili obecnej (N = 919).

2. LM (*lesbian mother*): Respondent podawał, że matka miała homoseksualny, lesbijski związek z kobietą, niezależnie od wszelkich innych przemian w gospodarstwie domowym (N = 163).

3. GF (*gay father*): Respondent podawał, że ojciec miał homoseksualny, gejowski związek z mężczyzną, niezależnie od wszelkich innych przemian w gospodarstwie domowym (N = 73).

4. Adopcyjne (*adopted*): Respondent był dzieckiem adoptowanym przez jedną lub dwie obce osoby zaraz po urodzeniu lub przed ukończeniem 2. roku życia (N = 101).

5. Rozwiedzione później lub pod opieką wspólną (*divorced*): Respondenci podawali mieszkanie z biologicznymi rodzicami od urodzenia do 18. roku życia, ale rodzice nie byli małżeństwem, aż do chwili badania (N = 116).

6. Połączone (*stepfamily*): biologiczni rodzice albo nie wzięli ślubu, albo byli po rozwodzie, a rodzic sprawujący opiekę zawarł związek małżeński z kimś innym, osoby badane przebywały w takiej zrekonstruowanej rodzinie do 18. roku życia (N = 394).

7. Pojedynczy rodzic (*single parent*): biologiczni rodzice albo nie wzięli ślubu, albo byli po rozwodzie, a rodzic sprawujący opiekę nie wszedł w nowy związek, pozostając singlem, respondent przebywał z pojedynczym rodzicem do czasu ukończenia 18. roku życia (N = 816).

8. Pozostałe (*all others*): Zawiera wszystkie inne rodzinne struktury/kombinacje, takie jak np. smikerć jednego z rodziców (N = 406).

Cała próbka NBSR składa się z ośmiu typów rodzin i konfiguracji domowych. Wskazane osiem modalności w znacznym stopniu w rzeczywistości wyklucza się wzajemnie, choć nie całkowicie. Oznacza to, że niewielka mniejszość respondentów może się mieścić w więcej niż jednym typie. Jednak z powodów analitycznych zachowano ich rozdzielność. Na przykład respondent, którego matka miała związek homoseksualny, mógł być przyporządkowany zarówno do grupy 5, jak i 7, ale w takich przypadkach, z powodów analitycznych, wskazana była maksymalizacja wielkości próbki 2 i 3, i taki respondent był kwalifikowany do grupy 2 (LM). Okazało się, że grupa 3 (GF) jest najmniejsza i najbardziej trudna do losowego zlokalizowania w populacji, a jej skład częściowo jest mieszany (wliczyliśmy tu 12 przypadków, w których respondenci podawali zarówno homoseksualnego ojca, jak i homoseksualną matkę).

Oczywiście, zróżnicowane decyzje dotyczące przyporządkowania respondentów mogą wpływać na wyniki. W NBSR staraliśmy się dowiedzieć możliwie jak najwięcej o rodzinach pochodzenia respondentów, baza wyników jest dobrze przygotowana do zastosowania alternatywnych strategii grupowania, włączając w to na przykład rozróżnianie respondentów, którzy żyli ze swymi homoseksualnymi matkami przez kilka lat (w przeciwieństwie do żyjących krótko lub wcale) albo żyjących we wczesnym dzieciństwie (w porównaniu do późniejszego okresu). Mała wielkość próbek (a tym samym ich zmniejszona moc statystyczna) mogą jednak utrudniać niektóre strategie analizy.

W rozdziale poświęconym analizie wyników dla ułatwienia często skorzystano ze skrótów IBF (dzieci z wciąż nienaruszonych rodzin biologicznych), LM (dzieci lesbijskich matek) i GF (dzieci homoseksualnych ojców). Niemniej jest bardzo możliwe, że emocjonalne homoseksualne relacje rodziców, o których donosili respondenci, nie były traktowane przez nich jako ostateczne zakwalifikowanie ich własnego rozumienia rodziców (lub samookreślenia rodziców) jako jednostek o orientacji gejowskiej, lesbijskiej czy biseksualnej. W rzeczywistości to jest bardziej studium o dzieciach, które ogólnie posiadały (i w niektórych przypadkach posiadają nadal) rodziców homoseksualnych niż o dzieciach, które posiadały rodziców samoidentyfikujących się jako geje, lesbijki czy biseksualni. Zakwalifikowanie poszczególnych relacji rodzicielskich mogło być dyskusyjne, ale nie było takim wskazaniem rodzica jako geja czy lesbijki. Dla zwięzłości i uniknięcia niekończących się debat na temat stałości czy zmienności orientacji seksualnej zdecydowano, by odnosić się do tych grup jako respondentów posiadających homoseksualną matkę czy ojca.

2.5. Zastosowane wskaźniki

Opracowanie to zawiera przegląd 40 miar zastosowanych w NBSR. Tabela 1. przedstawia podsumowanie statystyk dla wszystkich zmiennych. Dlaczego takie wskaźniki? Choć kwestionariusz ankiety (dostępny online) zawiera kilkadziesiąt pytań, postanowiono dokonać przeglądu tych wyników, które są zmiennymi często powtarzalnymi i występującymi w innych badaniach. Włączono wszystkie te szczegółowe wskaźniki, które starano się ocenić tak, by dały pełny obraz wyników obejmujących obszary emocjonalne, relacyjne i społeczne. Kolejne analizy danych z bazy NBSR oraz inne sposoby analiz rezultatów wykorzystanych tutaj bez wątpienia mogły dać jeszcze inny ogląd wyników.

Na zmienne dychotomiczne⁴, przedstawione w tabeli 1. składają się: stan cywilny, status zatrudnienia, głosowanie w ostatnich wyborach prezydenckich, korzystanie z pomocy publicznej (zarówno obecnie, jak i podczas dorastania), przy czym, w przypadku tej ostatniej kwestii, pytanie zostało sformułowane następująco: “Zanim ukończyłeś 18 lat, czy ktoś z twojej najbliższej rodziny (w sensie wspólnego gospodarstwa domowego) kiedykolwiek otrzymywał pomoc publiczną (taką jak dopłaty z opieki społecznej, kartki żywnościowe, ubezpieczenie zdrowotne lub bezpłatne posiłki)?” Respondenci byli również pytani o to, czy kiedykolwiek poważnie myśleli w ciągu ostatnich 12 miesięcy o popełnieniu samobójstwa, a także czy korzystali z doradztwa personalnego lub psychoterapii w leczeniu “określonych problemów związanych z niepokojem, depresją, relacjami interpersonalnymi itp.”

Na potrzeby badania zastosowano skalę zachowań seksualnych Kinseya, lecz zmodyfikowaną tak, by respondenci mogli wybrać najlepszy opis ich orientacji seksualnej (a nie zachowania). Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie opisu, który najlepiej pasuje do tego, jak myślą sami o sobie: jako w 100% heteroseksualni, głównie heteroseksualnych, lecz także trochę odczuwający pociąg do osób tej samej płci, biseksualni (to jest odczuwający w jednakowym stopniu pociąg do kobiet i mężczyzn), głównie homoseksualni, ale także trochę odczuwający pociąg do płci odmiernej, w 100% homoseksualni, nie odczuwający seksualnego pociągu ani do mężczyzn, ani do kobiet. Dla uproszczenia prezentacji stworzono dychotomiczny środek wskazujący 100% heteroseksualności (vs. coś innego). Dodatkowo, niezamężnych respondentów, którzy byli obecnie w związku pytano o to, czy ich partner jest mężczyzną, czy kobietą, co umożliwiło zbudowanie kafeterii odpowiedzi

⁴ Zmienne dychotomiczne przyjmują tylko dwie wartości, a odpowiedź na nie sprowadza się do stwierdzenia tak – nie, co w opracowaniach statystycznych na ogół jest kodowane jako 0 lub 1. [Uwaga tłumacza – A.M.]

dla pozostających “obecnie w emocjonalnym związku homoseksualnym”.

Wszyscy respondenci zostali zapytani o to: “Czy rodzic lub inny dorosły opiekun dotykał cię kiedykolwiek w sposób seksualny, lub czy byłeś zmuszony do stosunków seksualnych?” Możliwe odpowiedzi do wyboru to: nie, nigdy; tak, raz; tak, więcej niż raz; lub nie jestem pewien. Szersze pytanie o wymuszonym seksie zostało zadane wcześniej w brzmieniu: “Czy kiedykolwiek byłeś fizycznie zmuszony do wszelkiego rodzaju aktywności seksualnej wbrew twojej woli?” Zawierało identycznie możliwe odpowiedzi, obydwa pytania były poddane analizom (respondenci, którzy odpowiadali “nie jestem pewien”, byli z nich wyłączeni). Ankietowani byli także pytani o to, czy kiedykolwiek nabawili się chorób seksualnych przenoszonych drogą płciową oraz czy w trakcie związku małżeńskiego lub kohabitacyjnego mieli relacje seksualne z kimś innym.

Tabela 1. Podsumowanie ważonych miar statystycznych NBSR

NBSR zmienne	Przedział	Średnia	SD	N
Obecnie w związku małżeńskim	0,1	0,4	0,4	2988
Obecnie w związku kohabitacyjnym	0,1	0,1	0,3	2988
Rodzina otrzymywała pomoc społeczną w czasie dorastania	0,1	0,3	0,4	2669
Aktualnie otrzymuje pomoc społeczną	0,1	0,2	0,4	2952
Aktualnie pracujący w pełnym wymiarze czasu pracy	0,1	0,4	0,5	2988
Aktualnie niepracujący	0,1	0,1	0,3	2988
Głosował w ostatnich wyborach prezydenckich	0,1	0,5	0,5	2960
Mobbingowany w czasie dorastania	0,1	0,3	0,4	2961
Myśli samobójcze w ostatnim roku	0,1	0,0	0,2	2953
Ostatnio lub aktualnie w terapii	0,1	0,1	0,3	2934
Identyfikacja wyłącznie heteroseksualna	0,1	0,8	0,3	2946
Pozostaje w związku homoseksualnym	0,1	0,0	0,2	1056
Posiadanie romansu podczas małżeństwa/kohabitacji	0,1	0,1	0,3	1869
Choroby nabyte drogą płciową	0,1	0,1	0,3	2911
Był kiedykolwiek dotykany seksualnie przez rodzica/dorosłego	0,1	0,0	0,2	2877
Był kiedykolwiek zmuszany do seksu wbrew swej woli	0,1	0,1	0,3	2874
Poziom wykształcenia	1-5	2,8	1,1	2988
Bezpieczeństwo w rodzinie pochodzenia	1-5	3,8	0,9	2917

OSOBA I JEJ TOŻSAMOŚĆ

Negatywny wpływ rodziny pochodzenia	1-5	2,5	0,9	2919
Przywiązanie do biologicznej matki	1-5	4,0	0,8	2249
Przywiązanie do biologicznego ojca	1-5	3,7	0,9	1346
W samoocenie zdrowy fizycznie	1-5	3,5	0,9	2964
W samoocenie ogólnie szczęśliwy	1-5	4,0	1,0	2957
Wskaźnik depresji w skali CES-D	1-4	1,8	0,6	2815
Skala przywiązania (zależność)	1-5	2,9	0,8	2848
Skala przywiązania (lęk)	1-5	2,5	0,7	2830
Skala impulsywności	1-4	0,8	0,5	2861
Poziom dochodu gospodarstw domowych	1-13	7,4	3,1	2635
Obecny wskaźnik jakości relacji	1-5	3,9	0,9	2218
Obecny wskaźnik trudności w relacjach	1-4	2,1	0,9	2274
Częstotliwość używania marihuany	1-6	1,5	1,2	2918
Częstotliwość używania alkoholu	1-6	2,6	1,3	2922
Częstotliwość picia, żeby się upić	1-6	1,7	1,0	2922
Częstotliwość palenia	1-6	2,0	1,8	2922
Częstotliwość oglądania telewizji	1-6	3,1	1,6	2919
Częstotliwość bycia aresztowanym	1-4	1,2	0,6	2951
Częstotliwość bycia winnym poza wykroczeniami drogowymi	1-4	1,1	0,4	2947
Liczba kobiecych partnerek seksualnych (u kobiet)	0-11	0,4	1,1	1975
Liczba kobiecych partnerek seksualnych (u mężczyzn)	0-11	3,1	2,6	937
Liczba męskich partnerów seksualnych (u kobiet)	0-11	3,5	2,5	1951
Liczba męskich partnerów seksualnych (u mężczyzn)	0-11	0,4	1,6	944
Wiek	18-39	28,2	6,3	2988
Kobiety	0,1	0,5	0,5	2988
Rasa biała	0,1	0,5	0,4	2988
Rodzaj otoczenia prawnego dla gejów w miejscu zamieszkania	1-5	2,5	1,7	2988
<i>Struktury rodzin pochodzenia</i>				
Nienaruszona rodzina biologiczna (IBF)	0,1	0,4	0,4	2988
Lesbijska matka (LM)	0,1	0,0	0,1	2988
Gejowski ojciec (GF)	0,1	0,0	0,7	2988
Adoptowany w wieku 0-2	0,1	0,0	0,7	2988
Rozwiedzeni później/wspólna opieka	0,1	0,0	0,2	2988
Rodziny połączone	0,1	0,1	0,3	2988
Pojedynczy rodzic	0,1	0,1	0,4	2988

Pozostałe	0,1	0,1	0,3	2988
<i>Wykształcenie matki</i>				
Niższe niż szkoła średnia	0,1	0,1	0,3	2988
Ukończona szkoła średnia	0,1	0,2	0,4	2988
Studia w jakimś college'u	0,1	0,2	0,4	2988
Tytuł licencjata	0,1	0,1	0,3	2988
Wykształcenie ponadlicencjackie	0,1	0,0	0,2	2988
Nie wiem/pominięte	0,1	0,0	0,2	2988
<i>Dochody rodziny</i>				
\$ 0 – 20 000	0,1	0,1	0,3	2988
\$ 20 001 – 40 000	0,1	0,1	0,3	2988
\$ 40 001 – 75 000	0,1	0,2	0,4	2988
\$ 75 001 – 100 000	0,1	0,1	0,3	2988
\$ 100 001 – 150 000	0,1	0,0	0,2	2988
\$ 150 001 – 200 000	0,1	0,0	0,1	2988
Ponad \$ 200 000	0,1	0,0	0,1	2988
Nie wiem/pominięte	0,1	0,2	0,4	2988

Wśród zmiennych ciągłych włączono pięć kategorii pomiaru wykształcenia, standardową 5-punktową skalę samooceny zdrowia fizycznego, pięć kafeterii do oceny ogólnego poziomu szczęścia, 13-punktową skalę przychodu gospodarstw domowych w ostatnim roku przed opodatkowaniem i odliczeniami oraz 4-punktową miarę dotyczącą częstotliwości trudności w obecnych relacjach (nigdy, raz lub dwa, kilka razy, ciągle). Niektóre zmienne ciągłe zostały zbudowane za pomocą kilku miar, w tym 8-pozycyjnej, zmodyfikowanej wersji skali depresji CES-D⁵, wskaźnika oceny bieżącej jakości kontaktów emocjonalnych badanych, siły więzi z biologiczną matką i ojcem oraz z pary do pomiaru oceny jakości przywiązania poprzez ocenę stopnia emocjonalnej zależności bądź lęku. Wreszcie zastosowano kilka wskaźników do oceny (1) ogólnego poziomu bezpieczeństwa w rodzinie podczas dorastania respondentów, oraz (2) poziomu negatywnych emocjonalnych doświadczeń w rodzinach pochodzenia, które są nadal przez nich przeżywane. Są one częścią

⁵ Skala Depresji Centrum Badań Epidemiologicznych (Center for Epidemiologic Studies Depression Scale, CES-D) liczy 20 pozycji. [Uwaga tłumacza – A.M.].

wielowymiarowego instrumentu oceny relacji (nazwanego RELATE) zaprojektowanego z założeniem, że aspekty życia rodzinnego, takie jak: jakość relacji rodzica z dziećmi czy atmosfera rodzinna, mogą być odwzorowane na kontinuum bezpieczna/przewidywalna/satysfakcjonująca do niebezpiecznej/chaotyczna/restrykcyjna (Busby i wsp., 2001). Każda ze skal i ich miary składowe są wyszczególnione w Załączniku B.

Wreszcie, dziewięć wskaźników, z których siedem dotyczyło częstotliwości, a dwa inne płci partnerów seksualnych. Respondentów zapytano o to: “Jak często w czasie ostatniego roku...” oglądałeś telewizję ciągiem dłużej niż trzy godziny, używałeś marihuany, paliłeś papierosy, piłeś alkohol oraz piłeś z intencją upicia się. Przedział odpowiedzi (0–5) zawarty był pomiędzy “nigdy” do “codziennie lub prawie codziennie”. Respondenci byli również pytani, czy kiedykolwiek zostali zaaresztowani, a jeśli tak, to czy kiedykolwiek zostali skazani lub czy przyznali się do winy (w znaczeniu prawnym) w sprawach innych niż drobne wykroczenie drogowe. Odpowiedzi na te dwa pytania zawierały się pomiędzy 0 (nie, nigdy) a 3 (tak, wiele razy). Dwa pytania dotyczące liczby partnerów seksualnych (zarówno mężczyzn, jak i kobiet) zadano w ten sposób: “Z jak dużą liczbą różnych kobiet miałeś/miałaś kiedykolwiek stosunki seksualne? Dotyczy to także kobiet, z którymi uprawiałeś/uprawiałaś seks, nawet jeśli to było tylko raz i jeśli dobrze jej nie znasz”. Identyczne w treści pytanie dotyczyło kontaktów seksualnych z mężczyznami. Zastosowano dwanaście możliwych przedziałów odpowiedzi: 0, 1, 2, 3, 4–6, 7–9, 10–15, 16–20, 21–30, 31–50, 51–99, i 100 +.

2.6. Metoda analizy

Zastosowana w badaniu strategia analityczna polegała na zwróceniu uwagi na różnice pomiędzy ośmioma strukturami/doświadczeniami rodzinnymi poprzez uzyskane wyniki 40 zmiennych, zarówno na sposób dwuwymiarowy (za pomocą prostego T-testu), jak i za pomocą wielowymiarowej analizy regresji, stosując odpowiednie specyficzne techniki regresji – logistyczną, OLS⁶, Poissona czy ujemny rozkład dwumianowy Pascala – i kontrolując wiek respondentów, pochodzenie etniczne, płeć, wykształcenie matki czy postrzegane dochody rodziny. Jest to podejście porównywalne z analizami Rosenfelda (2010), dotyczącymi różnic u dzieci mających normalne postępy w nauce szkolnej z czynnikami uwzględnionymi w pierwszym etapie badania programu Add Health (Resnick i wsp., 1997). Dodatkowo, skontrolowano poziom znęcania się (*bullied*), zmienną, o którą zapytano w sposób następujący: “Podczas dorastania, dzieci i młodzież zwykle doświadczają

⁶ Ordinary Least Squares – metoda najmniejszych kwadratów, jedna z technik obliczeniowych w ramach analizy regresji. [Uwaga tłumacza – A.M.]

negatywnych interakcji z innymi. Mówimy, że ktoś jest prześladowany, gdy jakaś jednostka lub grupa, mówi lub robi przykre i nieprzyjemne rzeczy w stosunku do niego. Niemniej nie uważamy, że można mówić o znęcaniu się, gdy dwie osoby się ze sobą kłócą czy zwalczają. Czy przypominasz sobie, aby kiedykolwiek inna osoba lub grupa, znęcała się nad tobą na tyle, że masz jeszcze związane z tym żywe, negatywne wspomnienia?”

I na koniec, za pomocą skali (1–5) respondenci byli kodowali ze względu na aktualny stan zamieszkania pod kątem przystępnego lub restrykcyjnego prawa w stosunku do możliwości zawierania małżeństw gejowskich i pełni praw dla par homoseksualnych (stan na listopad 2011). Pojawiające się badania sugerują, że realia polityczne dotyczące praw dla homoseksualistów mogą w istotny sposób kształtować życie jednostek LGB (Hatzenbuehler i wsp., 2009; Rostosky i wsp., 2009). Ten system kodowania został zapożyczony z Los Angeles Times, gdzie tworzone mapy stanów różniących się poziomem zabezpieczenia prawnego dla związków gejowskich. Niemniej skalę zmodyfikowano z 10-punktowej na 5-punktową (Times Research Reporting, 2012). Klasyfikowano aktualny stan zamieszkania respondenta na jeden z pięciu następujących sposobów:

1. Konstytucyjny zakaz małżeństw homoseksualnych i/lub innych praw.
2. Prawny zakaz małżeństw homoseksualnych i/lub innych praw.
3. Brak szczegółowych ustaw/zakazów i/lub prywatne związki są legalne.
4. Prywatne związki z kompleksową ochroną są zgodne z prawem i/lub małżeństwa homoseksualnych zawarte gdzie indziej są respektowane.
5. Związki cywilne są legalne i/lub małżeństwa homoseksualne są legalne.

Każdy przypadek z próby NBSR miał przypisaną wagę na podstawie doboru próby i prawdopodobieństwa wyboru, z uwzględnieniem oparcia na próbie reprezentatywnej dorosłych Amerykanów w wieku 18–39 lat. Wagi tych próbek zostały użyte w każdej statystycznej procedurze, chyba że zaznaczono inaczej. Modele regresji wykazywały kilka ($n < 15$) brakujących wartości w zmiennych objaśniających.

Takie szerokie podejście przeglądowe, właściwe dla wprowadzania nowego zestawu danych, stanowi fundament dla przyszłych analiz skoncentrowanych bardziej na innych efektach niż badane tutaj. Istnieje przecież o wiele więcej sposobów, aby opisywać strukturę i doświadczenia rodzinne – i zachodzących tam zmian, niż te, które były tutaj podjęte. Inni badacze mogą dokonać innych pogrupowań i stworzyć alternatywne metody testowania różnic grupowych, istnieje bowiem duża różnorodność środków pomiarowych.

Unikając posądzenia o niedbalstwo, wnioskowano tutaj o przyczynowości, o związku pomiędzy doświadczeniami z konkretnej rodziny pochodzenia – lub seksualnymi relacjami jednego z rodziców – a funkcjonowaniem dorosłych dzieci.

W celu udokumentowania takiego związku należałoby wskazać nie tylko korelację między takimi doświadczeniami wywiedzionymi z rodziny pochodzenia, ale i wykazać, że żadne inne istotne czynniki nie mogły wpływać na gorsze funkcjonowanie w dorosłości. Poczynione zamiary analityczne były bardziej skromne: ocenić proste różnice pomiędzy grupami, oraz określić – z dodatkiem kilku kontrolnych zmiennych – jak mocne są takie międzygrupowe różnice.

3. Wyniki badań

3.1. Porównania z nienaruszonymi biologicznie rodzinami (IBF)

Tabela 2. pokazuje średnie wyniki 15 zmiennych dychotomicznych, które mogą być odczytane bezpośrednio pod względem procentowym. W poszczególnych kolumnach wyróżniono osiem struktur/doświadczeń rodzinnych, opisanych już wcześniej. Podobnie jak w tabelach 3. i 4., numery zaznaczone drukiem pogrubionym wskazują, gdzie występują różnice statystycznie istotne w stosunku do młodych–dorosłych z rodzin nienaruszonych biologicznie (zastosowano T-test, $p < 0,05$). Przy danych z gwiazdką (*) pokazuje ona, że grupowe zmienne dychotomiczne zostały oszacowane na podstawie logistycznej analizy regresji (nie pokazywanej) i istnieje tutaj statystycznie istotna różnica z grupą IBF, po skontrolowaniu wieku respondentów, płci, pochodzenia etnicznego, poziomu wykształcenia matki, postrzeganych przychodów rodziny, doświadczenia mobbingowania oraz rodzaju otoczenia prawnego dla gejów w miejscu zamieszkania.

Jak widać pomiędzy respondentami z rodzin biologicznie nienaruszonych (IBF), a badanymi z pozostałych siedmiu typów struktur/doświadczeń rodzinnych liczba różnic statystycznie istotnych jest znaczna. Łatwo daje się dostrzec, że w zdecydowanej większości przypadków, optymalne wyniki są wyższe dla IBF. Tabela 2. pokazuje 10 (na 15 możliwych) statystycznie istotnych różnic uzyskanych za pomocą prostego T-testu pomiędzy IBF i LM (grupa respondentów, która zadeklarowała, że ich matka była w związku lesbijskim), było to o jedną różnicę więcej niż w przypadku porównania prostych różnic (9) pomiędzy grupą IBF a respondentami zarówno z jednym rodzicem, jak i z rodzin połączonych. Wszystkie, z wyjątkiem jednego z tych związków, są statystycznie istotne z zastosowaniem logistycznej analizy regresji pomiędzy LM a IBF (w tabelach pominięto tę kategorię).

Zaczynając od góry tabeli 2., wskaźniki grupy LM i GF (tych, którzy zgłaszali, że ich ojciec był w relacji gejowskiej) są statystycznie porównywane z grupą IBF, przy czym, wskaźnik kohabitacji u LM jest wyraźnie wyższy niż w IBF (odpowiednio 24% vs. 9%). Z kolei 69% z grupy LM i 57% z grupy GF zgłosiło, iż ich rodzina otrzymywała

pomoc społeczną w pewnym momencie podczas ich dorastania, w porównaniu z 17% z grupy IBF; 38% badanych z grupy LM stwierdziło, że otrzymują taką pomoc aktualnie, w porównaniu z 10% z IBF.

Tabela 2. Średnie wyniki wybranych zmiennych dychotomicznych w NBSR (można odczytywać procentowo, tzn. 0,42 = 42%)

Zmienne	IBF (rodziny nienaru- szone biologicz- nie)	LM (lesbi- jskie matki)	GF (gejow- scy ojcowie)	Adopto- wani	Późno rozwie- dzeni	Rodziny Połączo- ne	Pojedyn- czy rodzic	Pozosta- łe
Obecnie w związku małżeńskim	0,43	0,36	0,35	0,41	0,36*	0,41	0,37	0,39
Obecnie w związku kohabitacyjnym	0,09	0,24*	0,21	0,07^	0,31*	0,19*	0,19*	0,13
Rodzina otrzymywała pomoc społeczną w czasie dorastania	0,17	0,69*	0,57*	0,12^	0,47*^	0,53*^	0,48*^	0,35^
Aktualnie otrzymuje pomoc społeczną	0,10	0,38*	0,23	0,27*	0,31*	0,30*	0,30*	0,23*
Aktualnie pracujący w pełnym wymiarze czasu pracy	0,49	0,26*	0,34	0,41	0,42	0,47^	0,43^	0,39
Aktualnie niepracujący	0,08	0,28*	0,20	0,22*	0,15	0,14	0,13^	0,15
Głosował w ostatnich wyborach prezydenckich	0,57	0,41	0,73*^	0,58	0,63^	0,57^	0,51	0,48
Myśli samobójcze w ostatnim roku	0,05	0,12	0,24*	0,07	0,08	0,10	0,05	0,09
Ostatnio lub aktualnie w terapii	0,08	0,19*	0,19	0,22*	0,12	0,17*	0,13*	0,09
Identyfikacja wyłącznie heteroseksualna	0,90	0,61*	0,71*	0,82^	0,83^	0,81*^	0,83*^	0,82*^
Pozostaje w związku homoseksualnym	0,04	0,07	0,12	0,23	0,05	0,13*	0,03	0,02

OSOBA I JEJ TOŻSAMOŚĆ

Romas podczas małżeństwa/koha bitacji	0,13	0,40*	0,25	0,20	0,12 [^]	0,32*	0,19 [^]	0,16 [^]
Choroby nabyte drogą płciową								
Był kiedykolwiek dotykany seksualnie przez rodzica/dorosłego	0,08	0,20*	0,25*	0,16	0,12	0,16*	0,14*	0,08
Był kiedykolwiek zmuszany do seksu wbrew swej woli	0,02	0,23*	0,06 [^]	0,03 [^]	0,10*	0,12*	0,10*	0,08**[^]
	0,08	0,31*	0,25*	0,23*	0,24*	0,16*	0,16**[^]	0,11 [^]

Bold – wskazuje na średnie wyniki wykazujące różnice statystycznie istotne z grupą IBF (rodziny z biologiczną matką i ojcem pozostającymi we wspólnym gospodarstwie domowym (kolumna 1), bez dodatkowych zmiennych).

Gwiazdka (*) – to następny wskaźnik różnic istotnych statystycznie ($p < 0,05$) pomiędzy współczynnikiem danej grupy a IBF, z uwzględnieniem dodatkowych zmiennych: wieku, płci, pochodzenia etnicznego, wykształcenia matki, postrzeganych dochodów rodziny podczas dorastania, doświadczenia mobbingowania i otoczenia prawnego dla gejów w miejscu zamieszkania; obliczone za pomocą logistycznej analizy regresji (wyniki nie pokazywane).

Daszek (^) – to także wskaźnik różnic istotnych statystycznie ($p < 0,05$) pomiędzy średnim wynikiem danej grupy a wynikiem z grupy LM (kolumna 2), bez dodatkowych pomiarów.

Tabela 3. Wyniki średnie wybranych zmiennych ciągłych NBSR

Zmienne	IBF (rodziny nienaru- szone biologicz- nie)	LM (lesbi- jskie matki)	GF (gejow- scy ojcowie)	Adopto- wani	Późno rozwie- dzeni	Rodziny Połączo- ne	Pojedyn- czy rodzic	Pozosta- łe
Poziom wykształcenia	3,19	2,39*	2,64*	3,21 [^]	2,88**[^]	2,64*	2,66*	2,54*
Bezpieczeństwo w rodzinie pochodzenia	4,13	3,12*	3,25*	3,77**[^]	3,52*	3,52**[^]	3,58**[^]	3,77**[^]
Negatywny wpływ rodziny pochodzenia	2,30	3,13*	2,90*	2,83*	2,96*	2,76*	2,78*	2,64**[^]
Przywiązanie do biologicznej matki	4,17	4,05	3,71*	3,58	3,95	4,03	3,85*	3,97
Przywiązanie do								

OSOBA I JEJ TOŻSAMOŚĆ

biologicznego ojca	3,87	3,16	3,43	–	3,29*	3,65	3,24*	3,61
Zdrowie fizyczne w samoocenie	3,75	3,38	3,58	3,53	3,46	3,49	3,43*	3,41
Poziom szczęśliwości w samoocenie	4,16	3,89	3,72	3,92	4,02	3,87*	3,93	3,83
Wskaźnik depresji w skali CES-D	1,83	2,20*	2,18*	1,95	2,01	1,91 [^]	1,89 [^]	1,94[^]
Skala przywiązania (zależność)	2,82	3,43*	3,14	3,12*	3,08[^]	3,10*[^]	3,05[^]	3,02[^]
Skala przywiązania (lęk)	2,46	2,67	2,66	2,66	2,71	2,53	2,51	2,56
Skala impulsywności	1,90	2,03	2,02	1,85	1,94	1,86 [^]	1,82 [^]	1,89
Poziom dochodu gospodarstw domowych	8,27	6,08	7,15	7,93 [^]	7,42 [^]	7,04	6,96	6,19*
Obecny wskaźnik jakości relacji	4,11	3,83	3,63*	3,79	3,95	3,80*	3,95	3,94
Obecny wskaźnik trudności w relacjach	2,04	2,35	2,55*	2,35	2,43	2,35*	2,26*	2,15

Bold – wskazuje na średnie wyniki wykazujące różnice statystycznie istotne z grupą IBF (rodziny z biologiczną matką i ojcem pozostającymi we wspólnym gospodarstwie domowym (kolumna 1), bez dodatkowych zmiennych).

Gwiazdka (*) – to następny wskaźnik różnic istotnych statystycznie ($p < 0,05$) pomiędzy współczynnikiem danej grupy a IBF, z uwzględnieniem dodatkowych zmiennych: wieku, płci, pochodzenia etnicznego, wykształcenia matki, postrzeganych dochodów rodziny podczas dorastania, doświadczenia mobbingowania i otoczenia prawnego dla gejów w miejscu zamieszkania; obliczone za pomocą modelu regresji OLS (wyniki nie pokazywane).

Daszek (^) – to także wskaźnik różnic istotnych statystycznie ($p < 0,05$) pomiędzy średnim wynikiem danej grupy a wynikiem z grupy LM (kolumna 2), bez dodatkowych pomiarów.

Tabela 4. Średnie wyniki wybranych wydarzeń życiowych NBSR

Zmienne	IBF (rodziny nienaru- szone biologicz- nie)	LM (lesbi- jskie matki)	GF (gejow- scy ojcowie)	Adopto- wani	Późno rozwie- dzeni	Rodziny Połączo- ne	Pojedyn- czy rodzic	Pozosta- łe
Częstotliwość używania marihuany	1,32	1,84*	1,61	1,33 [^]	2,00*	1,47	1,73*	1,49
Częstotliwość używania								

OSOBA I JEJ TOŻSAMOŚĆ

alkoholu	2,70	2,37	2,70	2,74	2,55	2,50	2,66	2,44
Częstotliwość picia, żeby się upić	1,68	1,77	2,14	1,73	1,90	1,68	1,74	1,64
Częstotliwość palenia	1,79	2,76*	2,61*	2,34*	2,44*	2,31*	2,18*	1,91 [^]
Częstotliwość oglądania telewizji	3,01	3,70*	3,49	3,31	3,33	3,43*	3,25	2,95 [^]
Częstotliwość bycia aresztowanym	1,18	1,68*	1,75*	1,31 [^]	1,38	1,38**[^]	1,35**[^]	1,34**[^]
Częstotliwość bycia winnym poza wykroczeniami drogowymi	1,10	1,36*	1,41*	1,19	1,30	1,21*	1,17**[^]	1,17 [^]
Liczba kobiecych partnerek seksualnych (u kobiet)	0,22	1,04*	1,47*	0,47 [^]	0,96*	0,47** [^]	0,52**[^]	0,33 [^]
Liczba kobiecych partnerek seksualnych (u mężczyzn)	2,70	3,46	4,17	3,24	3,66	3,85*	3,23	3,37
Liczba męskich partnerów seksualnych (u kobiet)	2,79	4,02*	5,92*	3,49	3,97*	4,57*	4,04*	2,91 [^]
Liczba męskich partnerów seksualnych (u mężczyzn)	0,20	1,48*	1,47*	0,27	0,98*	0,55	0,42	0,44

Bold – wskazuje na średnie wyniki wykazujące różnice statystycznie istotne z grupą IBF (rodziny z biologiczną matką i ojcem pozostającymi we wspólnym gospodarstwie domowym (kolumna 1), bez dodatkowych zmiennych).

Gwiazdka (*) – to następny wskaźnik różnic istotnych statystycznie ($p < 0,05$) pomiędzy współczynnikiem danej grupy a IBF, z uwzględnieniem dodatkowych zmiennych: wieku, płci, pochodzenia etnicznego, wykształcenia matki, postrzeganych dochodów rodziny podczas dorastania, doświadczenia mobbingowania i otoczenia prawnego dla gejów w miejscu zamieszkania; obliczone za pomocą modelu Poissona i regresji binominalnej (wyniki nie pokazywane).

Daszek (^) – to także wskaźnik różnic istotnych statystycznie ($p < 0,05$) pomiędzy średnim wynikiem danej grupy a wynikiem z grupy LM (kolumna 2), bez dodatkowych pomiarów.

Niemal połowa wszystkich badanych z grupy IBF (rodzina złożona z matki i ojca) zgłosiła w chwili badania zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy, w porównaniu z 26% z grupy LM (lesbijskie matki). Podczas gdy tylko 8% respondentów z IBF stwierdziło, że byli aktualnie bezrobotni, u LM wskaźnik ten wyniósł 28%. Badani z LM statystycznie rzadziej niż IBF głosowali w wyborach prezydenckich w 2008 roku (41% vs. 57%), a ponad dwukrotnie częściej – 19% vs. 8% – korzystają obecnie (lub w ciągu ostatniego roku) z doradztwa lub terapii

“nastawionej na rozwiązywanie problemów związanych z lękiem, depresją, trudnościami w relacjach interpersonalnych itd.” Wynik ten był też znacząco różny, po uwzględnieniu innych kontrolnych zmiennych.

W zbieżności z kilkoma innymi ostatnimi badaniami NBSR pokazuje, że dzieci matek–lesbijek wydają się bardziej otwarte na relacje z osobami tej samej płci (Biblarz i Stacey, 2010; Gartrell i wsp., 2011a, b; Golombok i wsp., 1997). Chociaż osoby z tej grupy nie są statystycznie różne od większości innych grup w zakresie aktualnego bycia w związkach homoseksualnych, to jednak są one skłonne w znacznie mniejszym stopniu identyfikować się jako całkowicie heteroseksualne (61% w stosunku do 90% respondentów z IBF). Podobnie było z badanymi z grupy GF – tych młodych dorosłych, którzy stwierdzili, że ich ojciec miał związek z innym mężczyzną: 71% z nich identyfikowało się jako całkowicie heteroseksualni. Inne seksualne różnice dotyczące grupy LM (matek lesbijek) też są znaczące: większy odsetek córek matek–lesbijek uważa, że “nie są seksualnie pociągające zarówno dla mężczyzn, jak i dla kobiet”, w tym zakresie istnieją istotne różnice w stosunku do innych grup (np. 4,1% kobiet z grupy LM, w stosunku do 0,5% kobiet z IBF, wyniki te nie są pokazane w Tabeli 2.). Dokładnie nie wiadomo, dlaczego dorosłe dzieci lesbijskich matek są bardziej skłonne do doświadczeń i zachowań seksualnych z osobami tej samej płci, ale, podobnie jak w przypadku mniejszego poziomu własnej atrakcyjności, ten stan rzeczy zdają się potwierdzać przeprowadzane na ten temat różne badania. Biorąc pod uwagę niższe poziomy identyfikacji heteroseksualnej, także w innych strukturach/doświadczeniach rodzinnych NBSR, jak wyraźnie pokazuje to tabela 2., odpowiedź, dlaczego tak jest – najprawdopodobniej nie sprowadza się do prostej konstatacji orientacji seksualnej rodziców, lecz obejmuje także takie czynniki, jak sukces modelowania mieszanych związków seksualnych, ich brak czy niewielki udział.

Zachowania seksualne powiązane z zaangażowaniem uczuciowym są także charakterystyczne: podczas gdy z grupy IBF (rodzina złożona z matki i ojca) 13% zgłosiło romans podczas małżeństwa lub związku kohabitacyjnego, to w grupie LM (matek-lesbijek) było to 40%. W przeciwieństwie do ostatnio szeroko rozpowszechnionych wniosków Gartrell i wsp. (2011a,b) o braku seksualnej wiktyimizacji wyprowadzonych na podstawie danych z bazy NLLFS, z grupy LM 23% badanych stwierdziło “tak” w odpowiedzi na pytanie: “Czy rodzic lub inny opiekun dorosły kiedykolwiek dotknął cię w kontekście seksualnym, zmuszał cię do dotykania jej lub jego w sposób seksualny, lub zmuszał cię do stosunków seksualnych”, podczas gdy twierdząco na to pytanie odpowiedziało tylko 2% badanych z grupy IBF (rodzina złożona z matki i ojca). Ponieważ tego typu badania bardziej dotyczą kobiet niż mężczyzn, dokonano także analiz z uwzględnieniem podziału na płeć. Wśród kobiet z grupy IBF (rodzina złożona z matki i ojca) 3% stwierdziło kontakt

seksualny/wiktyimizację z rodzicem (lub dorosłym opiekunem), podczas gdy wskaźnik ten w grupie LM (matek-lesbijek) wyniósł aż 31%. Niespełna 10% kobiet z grupy GF (ojców gejų) odpowiedziało twierdząco na to pytanie.

Jest jednak całkiem możliwe, że seksualna wiktyimizacja została dokonana przez biologicznych ojców badanych z grupy LM, co mogło w rezultacie nakłonić matkę do opuszczenia takiego związku i rozpoczęcia związku lesbijskiego. W ramach dodatkowych analiz NBSR (nieważonych) pytano respondentów o wiek pierwszego incydentu tego typu (co można było porównać z innymi informacjami dotyczącymi struktury domowego kalendarza, który dokumentuje, kto żył w gospodarstwie domowym do 18. roku życia badanego), możliwość taka jest prawdopodobna, ale w ograniczonym stopniu: 33% respondentów, którzy deklarowali seksualną wiktyimizację przez rodzica lub dorosłego opiekuna, jednocześnie stwierdziło, że w czasie, gdy zdarzył się pierwszy incydent, żyli w gospodarstwie domowym z biologicznym ojcem. 29% wiktyimizowanych badanych stwierdziło, że nigdy nie mieszkali z biologicznym ojcem. Niecałe 34% badanych z grupy LM (matek-lesbijek), twierdzących, że w pewnym momencie mieszkali z partnerką matki, zadeklarowało, iż pierwszy tego typu incydent wydarzył się w czasie, gdy partnerka matki zamieszkała z nią. Około 13% wiktyimizowanych z grupy LM stwierdziło, że pierwszy incydent wydarzył się w czasie życia z przybranym rodzicem. Innymi słowy, reguły pierwszej wiktyimizacji nie są oczywiste, nie możemy rozstrzygnąć czy było to w okresie mieszkania z biologicznym ojcem, czy z partnerką matki i czyją ofiarą była osoba badana. Przyszłe badania szczegółów kalendarza domowego respondentów NBSR powinny dać więcej wyjaśnień poruszanego tu problemu.

Podwyższone wyniki dotyczące molestowania seksualnego w grupie LM nie są jedynymi wskaźnikami nasilonej wiktyimizacji. Inne, ogólne pytanie o wymuszonym seksie: "Czy kiedykolwiek fizycznie zmuszony byłeś/byłaś do wszelkiego rodzaju aktywności seksualnej wbrew swej woli" – pokazało znaczące statystycznie różnice pomiędzy grupą badanych z rodzin nienaruszonych biologicznie (IBF) a grupą LM (i GF). Powyższe pytanie było zadawane przed tym o kontakty seksualne z rodzicem lub inną osobą dorosłą i może obejmować te incydenty, ale uzyskane dane liczbowe wskazują na dodatkowe okoliczności. 31% badanych z grupy LM (matek-lesbijek) stwierdziło, iż w pewnym momencie swego życia, byli zmuszani do seksu wbrew swej woli, w porównaniu do 8% z grupy IBF (rodzina złożona z matki i ojca) i 25% z GF (oców-gejų). Wśród badanych kobiet 14% z IBF było zmuszane do seksu, w porównaniu z 46% z grupy LM i 52% z GF (obydwie te różnice są statystycznie istotne z IBF).

Należy podkreślić, że różnic jest mniej pomiędzy IBF i GF, niż w zestawieniu IBF a LM, co spowodowane może być, ale niekoniecznie, mniejszą liczebnością próbki

badanych posiadających gejowskich ojców w NBSR, a także znacznie mniejszym prawdopodobieństwem zamieszkiwania ze swoim gejowskim ojcem, gdy ten utrzymywał homoseksualne relacje. Tylko 6 z 15 miar wymienionych w tabeli 2. ujawniło statystycznie istotne różnice w modelach regresji (a tylko jedna w porównaniach prostych (testem T). Po uwzględnieniu dodatkowych zmiennych okazało się, że badani posiadający gejowskich ojców statystycznie częściej (niż IBF): wykazywali tendencje do otrzymywania pomocy społecznej podczas dorastania, głosowali w ostatnich wyborach, mieli aktualnie zdiagnozowane myśli samobójcze, posiadali choroby nabyte drogą płciową, doświadczali wymuszonego seksu i byli mniej skłonni określać się jako całkowicie heteroseksualni. W przypadku pozostałych zmiennych, wyniki różniły GF od IBF, jednak poziom różnic statystycznie istotnych nie był regularnie wykrywany.

Chociaż uwaga w niniejszym opracowaniu była utrzymywana głównie na różnicach międzygrupowych pomiędzy IBF, LM i GF, trzeba zauważyć, że grupa LM (matek-lesbijek) mocno wyróżnia się w porównaniu z IBF (rodzina złożona z matki i ojca). Respondenci, którzy mieszkali w rodzinach połączonych lub byli wychowywani przez pojedynczych rodziców wykazali się dziewięcioma prostymi różnicami, co rejestruje tabela 2. Z wyjątkiem grupy GF (ojców-gejów), respondenci adoptowani wykazali się najmniejszą ilością różnic (trzy). Tabela 3. pokazuje średnie wyniki dotyczące 14 zmiennych ciągłych. Jak w tabeli 2., tekst pogrubiony oznacza statystycznie istotną różnicę z grupą młodych–dorosłych, pochodzących z nienaruszonych biologicznie rodzin (IBF). Gwiazdka oznacza współczynnik regresji, który znacznie różnicuje z grupą IBF po serii kontroli. Zgodne z tabelą 2., grupę LM (matek-lesbijek) różnicuje statystycznie z IBF (rodzina złożona z matki i ojca) osiem wskaźników. W przypadku pięciu z ośmiu wskazanych różnic są one także wykazane współczynnikami regresji. Młodzi–dorośli, dzieci kobiet, które miały związki lesbijskie wypadają gorzej od respondentów z nienaruszonych rodzin biologicznych pod względem: poziomu wykształcenia, oceny poczucia bezpieczeństwa w rodzinie pochodzenia, wskaźnika negatywnego wpływu rodziny pochodzenia, ogólnego wskaźnika depresji w skali CES-D. w kontekście jednej ze skal przywiązania, zgłaszają słabszy stan zdrowia fizycznego, mają mniejsze dochody w swych gospodarstwach domowych oraz większą częstotliwość kłopotów w relacjach uczuciowych.

Młodzi–dorośli z grupy GF (ojców-gejów) mieli siedem istotnych statystycznie różnic z grupą IBF (rodzina złożona z matki i ojca), potwierdzonych także w modelach regresji. Na tle grupy IBF, młodzi–dorośli wychowywani przez gejowskich ojców charakteryzowali się niższym poziomem wykształcenia, cechowali się gorszymi wskaźnikami poczucia bezpieczeństwa dotyczącymi rodziny pochodzenia i wyższymi, odnośnie do negatywnej oceny tejże, słabszym poczuciem emocjonalnego związku z

biologiczną matką, wyższymi wskaźnikami depresji, niższymi wskazaniem oceny jakości relacji z innymi oraz większymi problemami w bieżących relacjach uczuciowych.

Jak pokazuje tabela 2. respondenci z rodzin połączonych lub wychowywani przez samotnych rodziców także wykazują się licznymi różnicami statystycznie istotnymi z grupą IBF (pomiędzy 9 a 10 na 14 wskaźników), z których większość jest równie znacząca w modelach regresji. W przypadku respondentów adoptowanych tylko cztery na 14 wskaźników wykazało różnice statystycznie istotne (trzy z nich okazały się także znaczące po wprowadzeniu kontroli).

Tabela 4. przedstawia średnie wyniki wybranych zdarzeń życiowych, rozłożone dla ośmiu struktur/doświadczeń rodzinnych. W NBSR proszono wszystkich respondentów o opis swoich doświadczeń seksualnych z kobietami i mężczyznami, następnie pogrupowano je tutaj, oddzielnie według płci. Respondenci z grupy LM (matek-lesbijek) podali statystycznie częstsze używanie marihuany, wyższe nasilenie palenia tytoniu, intensywniejsze oglądanie telewizji, byli także częściej aresztowani, popełnili więcej przestępstw (pomijając wykroczenia drogowe), a także – co dotyczy kobiet – charakteryzowały się one większą liczbą partnerów seksualnych niż grupa IBF (rodzina złożona z matki i ojca), obejmujących zarówno mężczyzn, jak i kobiety. Kobiety z grupy LM (matek-lesbijek) wykazały się średnim wskaźnikiem posiadania nieco ponad jednej partnerki seksualnej w czasie ich życia, oraz nieco ponad czterech męskich partnerów seksualnych, w przeciwieństwie do kobiet z grupy kontrolnej IBF (odpowiednio 0,22 i 2,79). Mężczyźni z grupy LM (matek-lesbijek) osiągnęli wskaźnik 3,46 partnerek seksualnych oraz 1,48 partnerów płci męskiej, gdy u mężczyzn z grupy IBF (rodzina złożona z matki i ojca) te wskaźniki kształtują się odpowiednio na poziomie 2,70 i 0,20. Jednakże różnice statystycznie istotne (po wprowadzeniu kontroli) wystąpiły tylko w zakresie męskich partnerów seksualnych.

Wśród grupy GF (wychowywanych przez ojców-gejów) pojawiły się tylko trzy dwuwymiarowe różnice. Jednak, po zastosowaniu analizy regresji, wystąpiło sześć różnic: w większym stopniu niż IBF palą tytoń, częściej byli aresztowani, w wyższym stopniu przyznali się do niedrobnych przestępstw, i podali większą liczbę partnerów seksualnych (z wyjątkiem liczby kobiecych partnerek seksualnych). Respondenci adoptowani nie wykazali się żadnymi różnicami statystycznie istotnymi z grupą IBF, podczas gdy u dzieci z rodzin połączonych i u dzieci samotnych rodziców wystąpiło po sześć istotnych różnic z młodymi ludźmi z nienaruszonych rodzin z biologicznymi rodzicami. Chociaż zwrócono znacznie mniej uwagi na większość innych grup, które także przedstawione są w tabelach 2–4, warto zauważyć, jak rzadko wyniki dorosłych dzieci adoptowanych (przed ukończeniem 2. roku życia) różnią się statystycznie od dzieci z wciąż nienaruszonych biologicznie rodzin. Te dwie grupy cechują się

najmniejszą liczbą różnic statystycznie istotnych w odniesieniu do wszystkich 40 porównywanych zmiennych. Biorąc pod uwagę, że takie adopcje są zazwyczaj wynikiem znaczącego namysłu rodziców nad własnym wyborem, to nie powinno dziwić, że wykazują oni najmniej różnic z grupą IBF.

Podsumowując, w przypadku 25 z 40 zmiennych, istnieją różnice statystycznie istotne pomiędzy IBF (rodzina złożona z matki i ojca) i LM, czyli badanymi, których matki miały związki homoseksualne. Po kontroli, istnieją 24 takie różnice. Wystąpiły 24 proste różnice pomiędzy grupą IBF a dziećmi z rodzin połączonych i 24 statystycznie istotne różnice po kontroli. W odniesieniu do dzieci posiadających pojedynczych (heteroseksualnych) rodziców, wystąpiło 25 prostych różnic przed i 21 po kontroli. Pomędzy GF i IBF istnieje odpowiednio 11 i 19 takich różnic.

3.2. Podsumowanie różnic pomiędzy grupą LM (matki-lesbijki) a innymi strukturami/doświadczeniami rodzinnymi

Naukowcy czasami przeprowadzają porównania rezultatów dzieci gejów i lesbijek niebezpośrednio ze stabilnymi małżeństwami heteroseksualnymi, ale poprzez zestawienie z innymi typami gospodarstw domowych, ponieważ często zdarza się, co potwierdziło NBSR, że rodzic gej lub lesbijka tworzyli wcześniej heteroseksualny związek przed “ujawnieniem się” i obserwowaliśmy rozpad takiego związku (Tasker, 2005). Niemniej, porównywanie dzieci wychowywanych przez homoseksualnych rodziców tylko z dziećmi, które nie doświadczyły rozpadu rodziny byłoby zapewne nie do końca słuszne. NBSR umożliwia jednak badaczom przeprowadzanie porównań pomiędzy wieloma różnymi typami rodzin pochodzenia. Mimo ograniczonych możliwości zagłębienia się tutaj we wszystkie różnice statystycznie istotne pomiędzy LM (matki-lesbijki), GF (Ojcowie-geje) i innymi grupami, oprócz IBF (rodzina złożona z matki i ojca), kilka ogólnych uwag wydaje się uzasadnione.

Spośród 239 możliwych różnic pomiędzy grupami – nie licząc różnic z grupy 1 (IBF) już opisanych wcześniej – dorosłe dzieci matek lesbijek wykazały 57 różnic (lub 24% z możliwej całości), które są istotne przy poziomie $p < 0,05$ (zaznaczone w Tabelach 2–4 daszkami) i 44 różnice (lub 18% całości), które są istotne po kontroli (nie pokazano). Większość z tych różnic dotyczy suboptymalnych wskaźników, co oznacza, że LM wykazują gorsze wyniki. Z drugiej strony, u dorosłych dzieci gejów wystąpiło tylko 11 różnic (lub 5% możliwej całości) między grupami, które są statystycznie istotne na poziomie $p < 0,05$, a jeszcze 24 (lub 10% całości), które są istotne po kontroli (nie pokazano).

Zatem, na podstawie NBSR stwierdzić można, że dorosłe dzieci lesbijskich matek, wykazują więcej znaczących różnic niż respondenci z innych badanych grup, także niż dorosłe dzieci gejów. Może to być wynikiem rzeczywiście różnych doświadczeń rodzinnych, mniejszej próbki dorosłych dzieci gejów, czy – rzadszych doświadczeń życia z ojcem–gejem (tylko 42% badanych dzieci gejów podało, że żyli w rodzinie z ojcem, gdy był on w homoseksualnym związku, w porównaniu do 91% tych, którzy zadeklarowali mieszkanie z matką, gdy była w związku lesbijskim).

4. Dyskusja

Jak różne są dorosłe dzieci homoseksualnych rodziców (czyli gejów i lesbijek), gdy porównujemy je do próbek losowych z ogólnej populacji? Odpowiedź, jak można się było spodziewać, zależy od tego, z jakimi grupami je porównujemy. W zestawieniu z dziećmi, które dorastały w nienaruszonych rodzinach, z biologiczną matką i ojcem, dzieci kobiet–lesbijek wykazały się licznymi różnicami, w tym wiele było takich, które są oczywiście suboptymalne (jak edukacja, depresja, stan zatrudnienia lub używanie marihuany). Na 25 z 40 wskaźników (tzn. 63%) ocenianych tutaj, wystąpiły różnice statystycznie istotne ($p < 0,05$) pomiędzy dziećmi z stabilnych złożonych z matki i ojca rodzin i dziećmi, których matka żyła w związku lesbijskim.

W przypadku dzieci wychowywanych przez ojców–gejów różnic statystycznie istotnych (przy $p < 0,05$) z dziećmi z pełnych biologicznych rodzin było 11 na 40 wskaźników (tj. 28%). Zatem, istnieją różnice w obu zestawieniach, ale jest o wiele więcej różnic w zastosowanych metodach analizy porównawczej pomiędzy młodymi dorosłymi z nienaruszonych biologicznie rodzin (IBF) i młodymi dorosłymi wychowywanymi przez lesbijskie matki (LM), niż pomiędzy IBF i młodymi dorosłymi wychowywanymi przez ojców żyjących w gejowskich związkach (GF).

Wydaje się, że NBSR najlepiej wychwyciło to, co można określić jako “wcześniejsze pokolenie” dzieci rodziców homoseksualnych i obejmuje m.in. wielu respondentów, którzy byli świadkami nieudanych heteroseksualnych związków. Podstawowe porównania statystyczne pomiędzy tą grupą a innymi, w szczególności z dziećmi z wciąż nienaruszonych biologicznie rodzin, pokazują, że istotne różnice dotyczące licznych wskaźników w rzeczywistości istnieją. Jest to wniosek niezgodny z dotychczasowymi twierdzeniami o “braku różnic”, generowanymi na podstawie badań na zdecydowanie mniejszych próbkach niż ta.

Goldberg (2010) słusznie zauważyła, że istniejące badania były prowadzone głównie poprzez porównania dzieci rozwiedzionych heteroseksualnych rodziców i rozwiedzionych matek–lesbijek, co może prowadzić do błędnej obserwacji

przypisującej orientacji seksualnej rodziców korozyjny wpływ, prowadzący do trwałego rozpadu związku. Jej ostrzeżenie jest dobrze udokumentowane i nie można go pomijać podczas analizy NBSR. Jednak w porównaniu do innych młodych ludzi, którzy doświadczyli domowych transformacji i byli świadkami formowania nowych związków uczuciowych swoich rodziców – na przykład grupa badanych z rodzin połączonych – dzieci matek lesbijek wyglądały (statystycznie) istotnie różnie prawie w 25% (i zazwyczaj w przypadku suboptymalnych zmiennych). Mimo to dzieci matek, które miały związki seksualne z osobami tej samej płci, znacznie mniej różnią się od dzieci wzrastających w rodzinach połączonych i wychowywanych przez samotnych rodziców niż od dorosłych dzieci wzrastających w nienaruszonych biologicznie rodzinach.

Dlaczego pojawiły się rozbieżności między ustaleniami w tym badaniu i wieloma poprzednimi? Odpowiedź, po części, dotyczy małych i niereprezentatywnych próbek występujących tak często w prawie wszystkich poprzednich badaniach – przez co bardzo prawdopodobnie wychodzą niewielkie różnice pomiędzy dziećmi matek-lesbijek (i, w mniejszym stopniu, ojców-gejów) z dziećmi wychowywanymi w innych typach gospodarstw domowych. Autorzy tych badań mają na ogół świadomość ich ograniczeń, ale praktycznie - ponieważ były one często jedynymi prowadzonymi badaniami tego typu – ich rezultaty są traktowane jako dostarczanie informacji na temat doświadczeń domowych gejów i lesbijek w sposób uogólniający. Ale to badanie, bazujące na wyjątkowo dużej reprezentatywnej próbie, ujawnia znacznie większą różnorodność doświadczeń lesbijskiego macierzyństwa (i w mniejszym stopniu gejowskiego ojcostwa) niż było to wcześniej przyjmowane lub rozumiane.

Zważywszy, że charakterystyki próbki NBSR dotyczące dzieci z LM (matek-lesbijek) i GF (ojców-gejów) są zbliżone do danych oferowanych przez demografów zebranych w trakcie American Community Study (amerykańskiego badania środowiskowego), jeden wniosek z przeprowadzonych tu analiz jest oczywisty: stronniczość próbek w wielu badaniach poświęconym homoseksualnemu rodzicielstwu nie jest kwestią przypadku, lecz prawdopodobnie ma charakter głębszy, co w wielu dotychczasowych badaniach może być powiązane z przedstawianiem średnich wyników dzieci gejów i lesbijek jako lepszych niż w rzeczywistości. Większość badań pokazujących ponadprzeciętne możliwości i doświadczenia tych gospodarstw domowych bazuje na próbkach zebranych metodą “kuli śnieżnej”.

O ile podczas badania struktury rodziny często dostrzec można przynajmniej skromne korzyści w stosunku do dzieci wzrastających w nienaruszonej biologicznie rodzinie, o tyle niektórzy badacze przypisują wiele socjoekonomicznych korzyści różnicom wynikającym z podejmowania przez rodziców relacji innego typu (Biblarz

i Raftery, 1999). Jak pokazują dane z NBSR wyniki przedstawione w niniejszej publikacji nie ograniczają się tylko do różnic w zakresie wskaźników socjoekonomicznych u poszczególnych rodzin pochodzenia, lecz także obejmują podziały polityczno-geograficzne, wiek, płeć, pochodzenie etniczne i doświadczanie mobbingowania w czasie dorastania (co podało 53% z grupy LM – matek-lesbijek, ale tylko 35% z grupy IBF - rodzin złożonych z matki i ojca).

Stwierdzić trzeba również, że respondenci, którzy zgłosili, że ich rodzic miał homoseksualne relacje, są bardzo zróżnicowaną grupą. Część z nich doświadczyła licznych transformacji gospodarstwa domowego, a niektórzy nie. Niektórzy z rodziców pozostawali w związku z osobą tej samej płci, a inni nie. Zdarzało się, że identyfikowali się jako lesbijka lub gej, a inni nie. Ze względu na przeglądowy charakter tego badania, nie zbadano szczegółowo różnorodności rodzinnych doświadczeń. Ale bogactwo bazy danych NBSR – która zawiera informacje roczne od urodzenia do 18. roku życia i od 18. roku życia do chwili obecnej – pozwoli na dokładniejsze przyjrzenie się wielu tym kwestiom.

Niemniej, aby zanegować statystyczną istotność stwierdzonych różnic pomiędzy porównywanymi tutaj różnymi grupami, należałoby wykazać błędy w przyjętym planie badania oraz/lub niedokładności w zbieraniu danych empirycznych. Podstawowe parametry przedstawionych tutaj populacji pokazują, że w znacznie większym stopniu należy zwrócić uwagę na istotną różnorodność doświadczeń rodzicielskich gejów i lesbijek w Ameryce, tak jak było to do tej pory realizowane w stosunku do gospodarstw heteroseksualnych. Wyniki badań przeprowadzone wśród dzieci wzrastających w stabilnych, “planowanych” rodzinach GLB (*gay/lesbian/bisexual*) oraz tych, które są “produktem” poprzednich heteroseksualnych związków są całkiem wyraźnie różniące, w przeciwieństwie do tego, co sugerują wcześniejsze badania. Z kolei, jak zauważają demografowie obserwujący populację gejów i lesbijek w USA, i co potwierdza NBSR, zaplanowane gospodarstwa domowe GLB obejmują tylko część (i jak dotąd nie wiadomo jak dużą) wszystkich gospodarstw domowych GLB z dziećmi.

Nawet jeśli dzieci w planowanych rodzinach GLB wykazują lepsze wyniki niż te pochodzące z nieudanych związków heteroseksualnych, to nadal, wydaje się, mają zmniejszoną wrażliwość na różne formy rodzinnego altruizmu (takie jak: adopcja, przysposobione rodzicielstwo czy dzieci pozamałżeńskie), co zwykle, w kontekście wychowywania dzieci, oceniane było przez nich w kategoriach średniego ryzyka, w przeciwieństwie do oceny ryzyka wychowawczego dzieci wzrastających w pełnych biologicznych rodzinach (Miller i in., 2000). Reasumując, jeśli rodzice tej samej płci są w stanie wychowywać dzieci bez różnic, pomimo rozróżnianego pokrewieństwa, oznaczałoby to, że pary homoseksualne są w stanie uczynić coś, czego nie są w stanie

dokonać pary heteroseksualne w zakresie rodzicielstwa przysposobionego, adopcyjnego czy w konkubinatach, czyli, że są w stanie niejako “zreplikować” optymalne środowisko wychowawcze, porównywalne do tego z biologicznymi rodzicami, pozostającymi w związku małżeńskim (Moore i wsp., 2002). Niestety, w badaniach koncentrujących się li tylko na rolach rodzicielskich i domowym podziale obowiązków w rodzinach GLB, nie uda się w pełni ukazać, jak te dzieci radzą sobie w życiu dorosłym, ponieważ te badania tego nie mierzą.

Przeprowadzone analizy międzygrupowe wykazały również, że nie zawsze można porównywać dorosłe dzieci wychowywane przez matki–lesbijki z dziećmi wychowywanymi przez ojców–gejów. Wiąże się to przede wszystkim z niewystarczającą liczebnością próbki dzieci wychowywanych przez homoseksualnych ojców. Umiarkowana ilość tej próby każe powstrzymać się od bardziej uogólniających wniosków.

Chociaż NBSR oferuje silne poparcie dla poglądu, że istnieją znaczne różnice wśród młodych dorosłych, które ściśle powiązane są z zachowaniami rodziców, rodzajami struktur rodzinnych i doświadczeń gromadzonych podczas ich młodości, nie prowadzono tutaj i nie należy się też spodziewać spekulacji na temat przyczynowości tego zjawiska, po części dlatego, że zebrane dane nie były w tym celu optymalnie zaprojektowane, a również niezaprzeczalny staje się fakt, iż bilans możliwych przyczyn powstania tak różnych typów rodzinnych daleko wykracza poza to, co można było zebrać w takim badaniu. Opis i (bardziej kompleksowe) analizy unikalnych wskaźników, wymagają idiosynkratycznych, konkretnych modeli koncepcyjnych, które muszą być zrealizowane przez badaczy, chcących dokładniej poznać, w jaki sposób płeć, liczba i rodzaj decyzji seksualnych podejmowanych przez rodziców wpływa na życie młodych dorosłych. Nie należy jednoznacznie przesądzać, że dorastanie z lesbijską matką lub ojcem gejem powoduje nieoptymalne skutki ze względu na orientację seksualną lub seksualne zachowania rodzica, raczej chodzi o cele skromniejsze: wychwycić różne grupy i znaczące różnice, zwłaszcza w porównaniu z młodym dorosłymi, których biologiczna matka i ojciec pozostają małżeństwem.

Z pewnością istnieje więcej aspektów, których nie poruszono w niniejszym opracowaniu, włączając w to bliższą weryfikację subpopulacji, analizę większej liczby wskaźników pomiędzy grupami, zastosowanie mocniejszych narzędzi statystycznych – jak np. modelu regresji wielokrotnej z pokazniejszą liczbą zmiennych niezależnych lub z analizą jakości dopasowania (przyjętego modelu do danych). Są to informacje, które można osiągnąć za pomocą danych z NBSR. Artykuł jest zaproszeniem do takich badań, a także do korzystania z danych, ich pobierania i oceny potencjału ich możliwości. Przyszłe badania winny w szerszym stopniu obejmować dzieci

z planowanych rodzin homoseksualnych, chociaż ich względna rzadkość w NBSR sugeruje, że ich pojawianie się, nawet w znacznie większych próbach probabilistycznych, pozostanie rzadkością w najbliższej przyszłości. Pomimo znacznego wysiłku losowego dotarcia do takiej populacji, jednak w NBSR w większym stopniu badaniami objęto dzieci, których rodzice wcześniej byli w heteroseksualnych związkach. Ten wzorzec może okazać się częstszy niż dzisiaj wielu badaczy przypuszcza.

5. Konkluzja

Jak trafnie zauważają badacze homoseksualnego rodzicielstwa pary homoseksualne mają i będą wychowywać dzieci. W coraz mniejszym stopniu amerykańskie sądy znajdują przekonujące argumenty przeciwko homoseksualnym małżeństwom (Rosenfeld, 2007). Niniejsze badanie nie miało na celu ani podważać, ani potwierdzać takie prawa. Tonacja akademickiego dyskursu o rodzicielstwie gejów i lesbijek, toczącego się w ciągu ostatnich 10 lat zawiera sugestie, jakoby nie było prawie żadnych, dotyczących ich czynników mających negatywny wpływ na rozwój dziecka, a wiele jest takich, które mogą być jednoznacznie pozytywne. Jednakże, rezultaty analiz przeprowadzone tutaj na bardzo dużej losowej próbie pokazują liczne, istniejące różnice pomiędzy młodymi dorosłymi deklarującymi doświadczenie lesbijskich zachowań matek (i w mniejszej liczbie gejowskich zachowań ojców) przed ukończeniem przez nich 18. roku życia. Wcześniejsze badania sugerują, że dzieci w planowanych rodzinach GLB wydają się radzić sobie stosunkowo dobrze, ale ich rzeczywista reprezentatywność dla wszystkich rodzin GLB w USA może być dużo bardziej skromna, ze względu na oparcie większości tych badań na próbkach tzw. wygodnych.

Rezultaty uzyskane w niniejszym badaniu mogą być tłumaczone poprzez różne unikalne czynniki, wyjątkowo niesprzyjające rozwojowi dziecka wzrastającemu w lesbijskich i gejowskich rodzinach – takie jak: brak społecznego poparcia dla rodziców, narażanie na stres wynikający z trwałej stygmatyzacji społecznej, małego lub żadnego poczucia bezpieczeństwa z powodu braku ochrony prawnej dla statusu rodzicielskiego związku. Niemniej trzeba odrzucić empiryczne twierdzenie, że nie ma żadnych znaczących różnic. Choć z pewnością można twierdzić, że orientacja seksualna czy zachowania seksualne rodziców nie mają nic wspólnego ze zdolnością do bycia dobrym, efektywnym rodzicem, dane zebrane tutaj na dużej, reprezentatywnej, ogólnokrajowej próbie młodych Amerykanów sugerują, że ten wymiar doświadczeń rodzinnych mógł mieć wpływ na znaczną ich liczbę.

Czy dzieci potrzebują matki i ojca pozostających w małżeństwie, aby dobrze wejść w świat dorosłych? Nie, jeśli odniesiemy się do wielu anegdotycznych sposobów, które są znane wszystkim Amerykanom. Z drugiej strony, istnieje wiele przypadków, także wykazanych w NBSR, w których respondenci wykazali się prężnością psychiczną i dojrzałością, mimo takich przeżyć, jak śmierć, rozwód, romanse, rozwody czy powtórne małżeństwa. Ale z NBSR również jasno wynika, że dzieciom najłatwiej odnieść sukces jako dorosłym – na wiele sposobów i w wielu różnych dziedzinach – gdy spędzają całe dzieciństwo z matką i ojcem pozostającymi w małżeństwie, a zwłaszcza wtedy, gdy rodzice pozostają w związku małżeńskim w terażniejszości. Jeśli w dalszym ciągu liczba nienaruszonych biologicznie rodzin będzie się zmniejszać w Stanach Zjednoczonych, pokazuje to skalę wyzwań, jakie stoją przez rodziną, a także wzrastającą zależność rodzin od organizacji zdrowia publicznego, federalnej i stanowej pomocy społecznej, oddziaływań psychoterapeutycznych, programów detoksykacyjnych i systemu wymiaru sprawiedliwości.

Załącznik A.

Porównanie wybranych wskaźników dotyczących danych demograficznych i stylu życia uzyskanych z ważonych wyników NBSR z analogicznymi danymi uzyskanymi w innych ogóln amerykańskich badaniach dorosłych (w procentach)

	NBSR 2011 N=941 (18-23)	NSYR 2007-08 N=2520 (18-23)	NBSR 2011 N=1123 (24-32)	Add Health (2007- 08) N=15701 (24-32)	NBSR 2011 N=2988 (18-39)	NSFG 2006- 2010 N=16851 (18-39)	CPS ASEC 2011 N=58788 (18-39)
Płeć							
Mężczyźni	52,6	48,3	47,3	50,6	49,4	49,8	50,4
Kobiety	47,4	51,7	52,8	49,4	50,6	50,2	49,6
Wiek							
18-23					28,9	28,6	28,2
24-32					41,2	40,6	42,1
33-39					29,9	30,9	29,8

OSOBA I JEJ TOŻSAMOŚĆ

Pochodzenie etniczne							
Biali	54,2	68,3	60,2	69,2	57,7	61,6	59,6
Czarni	11,0	15,0	13,0	15,9	12,6	13,3	13,2
Latynosi	24,9	11,2	20,7	10,8	20,8	18,6	19,5
Inne (lub mieszane)	10,0	5,5	6,2	4,2	8,9	6,5	7,8
Region							
Northeast	18,9	11,8	16,5		17,6		17,5
Midwest	18,7	25,6	23,3		21,1		21,2
South	34,3	39,1	39,6		36,7		37,0
West	28,2	23,5	20,6		24,6		24,4
Wykształcenie matki							
Licencjat lub wyżej	28,4	33,3	24,6	21,9	25,3	22,2	
Wykształcenie respondentów							
Licencjat lub wyżej	5,3	3,8	33,7	30,0	26,5	24,2	
Dochody gospodarstwa domowego (bieżące)							
Poniżej \$10000	21,0		9,7	5,6	11,9	9,5	5,7
\$10000-19999	13,3		9,1	6,9	9,2	13,1	7,4
\$20000-29999	11,6		10,3	10,1	10,5	13,5	9,5
\$30000-39999	8,0		11,0	11,1	9,6	13,4	9,4
\$40000-49999	6,5		12,8	11,8	9,9	8,5	9,1
\$50000-74999	14,9		22,3	24,3	19,2	19,5	20,3
\$75000 lub więcej	24,7		24,9	30,2	29,8	22,7	38,6
Miał(a) kontakty seksualne							
	66,5	75,6	90,6	93,9	85,6	91,2	

Nigdy nie był(a) w małżeństwie	89,3	92,8	45,7	50,0	51,7	52,3	54,4
Aktualnie w małżeństwie	8,0	6,9	44,9	44,6	40,6	39,2	37,9
Uczęszczanie do kościoła							
Raz na tydzień lub częściej	18,4	20,2	22,1	16,0	22,3	26,2	
Nigdy	32,3	35,6	31,2	32,1	31,7	25,8	
Nie jest religijny	21,1	24,7	22,5	20,2	22,0	21,7	
Samooceńca zdrowia							
Słabe	1,8	1,5	1,0	1,2	1,5	0,7	
Zadawalające	8,4	9,2	11,0	7,9	10,7	5,3	
Dobre	28,7	26,7	37,6	33,5	33,9	24,9	
Bardzo dobre	39,6	37,5	35,7	38,2	37,3	40,9	
Wyśmienite	21,5	25,2	14,8	19,1	16,7	28,3	
Nigdy nie pił(a) alkoholu							
	30,5	21,9	22,4	26,1	25,4	18,7	

Załącznik B.

Konstrukcje wybranych zmiennych

B.1. Skala CES-D (depresja, 8 pozycji, $\alpha = 0,87$)

Respondentów poproszono, aby pomyśleli o ostatnich 7 dniach i ocenili, jak często pojawiły się w tym czasie wybrane zdarzenia. Kategorie odpowiedzi wynosiły od „nigdy lub rzadko” (0) do „większość czasu lub cały czas” (3). Niektóre pozycje były kodowane przez odwrócenie (np. „Czułeś się szczęśliwy.”):

1. Przeszkadzały ci rzeczy, które zwykle ci nie przeszkadzają.
2. Nie mogłeś pozbyć się chandry, nawet z pomocą rodziny i przyjaciół.
3. Czułeś się tak dobrze jak inni ludzie.

4. Miałeś problemy z koncentracją na tym, co robiłeś.
5. Odczuwałeś depresję.
6. Czułeś się szczęśliwy.
7. Podobało ci się życie.
8. Odczuwałeś smutek.

B.2. Ocena związków uczuciowych (6 pozycji, $\alpha = 0,96$)

Respondentów poproszono o ocenę ich aktualnych związków uczuciowych. Kategorie odpowiedzi wahały się od „zdecydowanie się nie zgadzam” (1) do „zdecydowanie się zgadzam” (5):

1. Mamy dobre stosunki.
2. Mój związek z moim partnerem jest bardzo zdrowy.
3. Nasz związek jest silny.
4. Mój związek z moim partnerem czyni mnie szczęśliwym.
5. Z moim partnerem stanowimy naprawdę dobrą parę.
6. Nasz związek jest prawie doskonały.

B.3. Ocena poczucia bezpieczeństwa w rodzinie pochodzenia (4 pozycje, $\alpha = 0,90$)

Respondenci zostali poproszeni o ogólną ocenę atmosfery w rodzinie podczas ich dorastania, odpowiadając na cztery twierdzenia, dla których kategoria odpowiedzi wahała się od „zdecydowanie się nie zgadzam” (1) do „zdecydowanie się zgadzam” (5):

1. Moje relacje rodzinne dawały mi poczucie bezpieczeństwa i komfortu psychicznego.
2. Mieliśmy kochającą atmosferę w naszej rodzinie.
3. Biorąc wszystko pod uwagę, moje dzieciństwo było szczęśliwe.
4. Moje relacje rodzinne były zagmatwane, niespójne i nieprzewidywalne.

B.4. Ocena negatywnego wpływ rodziny pochodzenia (3 pozycje, $\alpha = 0,74$)

Respondenci zostali poproszeni o ocenę w jakim stopniu na ich dzisiejsze zachowanie wpływ mają negatywne doświadczenia z ich rodzin pochodzenia, odpowiadając na pytania, dla których odpowiedzi wahały się od „zdecydowanie się nie zgadzam” (1) do „zdecydowanie się zgadzam” (5):

1. Istnieją sprawy z mojego doświadczenia rodzinnego z którymi ciągle nie mogę sobie poradzić.
2. Istnieją sprawy z mojego doświadczenia rodzinnego, które negatywnie wpływają na moje zdolności do tworzenia bliskich relacji.

3. Jestem pogodzony z negatywnymi doświadczeniami, które wydarzały się w rodzinie w czasie mojego dorastania.

B.5. Impulsywność (4 pozycje, $\alpha = 0,76$)

Respondenci zostali poproszeni o odpowiedź na cztery twierdzenia dotyczące podejmowania decyzji, zwłaszcza dotyczących podejmowania ryzyka i nowych doświadczeń. Kategorie odpowiedzi obejmowały zakres od 1 (nigdy lub rzadko) do 4 (często lub zawsze):

1. Przy podejmowaniu decyzji kieruje się „przecuciem” i nie myślę zbyt o skutkach każdej decyzji.
2. Lubię nowe i ekscytujące doświadczenia, nawet jeśli będę musiał łamać zasady.
3. Jestem człowiekiem impulsywnym.
4. Lubię podejmować ryzyko.

B.6. Poczucie bliskości z biologiczną matką i ojcem (6 pozycji, $\alpha = 0,89$ i $0,92$)

Respondentów poproszono o ocenę ich obecnych relacji z maksymalnie czterema postaciami rodziców, z którymi mieszkali co najmniej 3 lata w okresie 0-18 roku życia, poprzez odpowiedź na 6 twierdzeń dotyczących relacji rodzic-dziecko. Dla każdego rodzica, te sześć pozycji zostało zakodowane i podsumowane w formie indeksu bliskości rodzicielskiej. Z nich wyliczono wskaźniki bliskości z biologiczną matką i ojcem. Kategorie odpowiedzi wahały się od „nigdy” (1), do „zawsze” (5):

1. Jak często możesz otwarcie rozmawiać z rodzicem o rzeczach, które są dla ciebie ważne?
2. Jak często twój rodzic naprawdę cię słucha gdy chcesz porozmawiać?
3. Jak często twój rodzic wyraźnie okazywał ci sympatię lub miłość?
4. Czy twój rodzic pomógłby ci gdybyś miał problem?
5. Jeśli potrzebne są ci pieniądze, czy możesz zwrócić się z tym do rodziców?
6. Jak często twój rodzic interesuje się tym co robisz?

B.7. Przywiązanie (zależność, 6 itemów, $\alpha = 0,80$; niepokój, 6 itemów., $\alpha = 0,82$)

Dla oceny poziomu przywiązania respondentów poproszono o ocenę ich ogólnych odczuć dotyczących związków uczuciowych, zarówno w przeszłości i obecnie, poprzez odpowiedzi na 12 pozycji. Kategorie odpowiedzi wynosi od "w ogóle do mnie nie pasuje"(1) do „to jest bardzo charakterystyczne dla mnie" (5). Pozycje 1-6 dotyczyły skali "zależności", wysokie wyniki interpretowano jako poczucie większego komfortu psychicznego wynikającego z niezależności od innych. Pozycje 7-12

dotyczyły skali lęku, z wyższymi wynikami oznaczającymi wyższy poziom niepokoju w bliskich związkach, opracowano je na podstawie oryginalnej Adult Attachment Scale Collinsa i Reada (1990). Zastosowane twierdzenia:

1. Uważam, że nie należy całkowicie zależeć od innych.
2. Czuję się dobrze polegając na innych.
3. Uważam, że ludzi nigdy nie ma, gdy ich potrzebujesz.
4. Wiem, że ludzie pomogą ci, kiedy ich potrzebujesz.
5. Uważam, że trudno jest całkowicie zaufać innym.
6. Nie jestem pewien, że zawsze mogę polegać na innych, kiedy ich potrzebuję.
7. Nie zamartwiam się gdy partner mnie opuścił.
8. Gdy jestem z kimś często boję się, że mój partner naprawdę mnie nie kocha.
9. Uważam, że inni są na ogół niechętni takiej bliskości jak chciałbym.
10. W związku, często boję się, że mój partner nie będzie chciał ze mną zostać.
11. Chcę scalić się całkowicie z drugą osobą.
12. Moje pragnienie bliskości czasami przeraża innych ludzi.

Bibliografia:

- Anderssen, N., Amlie, Ch., Erling, Y. A. (2002). Outcomes for children with lesbian or gay parents. A review of studies from 1978 to 2000. *Scandinavian Journal of Psychology*, 43 (4), 335–351.
- Balsam, K. F., Beauchaine, T. P., Rothblum, E. D., Solomon, S. E. (2008). Three-year follow-up of same-sex couples who had civil unions in Vermont, same-sex couples not in civil unions, and heterosexual married couples. *Developmental Psychology*, 44, 102–116.
- Baumle, A. K., Compton, D.R., Poston Jr., Dudley L. (2009). *Same-Sex Partners: The Demography of Sexual Orientation*. SUNY Press, Albany, NY.
- Berg, S., (1988). Snowball sampling. w: S.Kotz, N.L. Johnson (red.) *Encyclopedia of Statistical Sciences*, vol. 8. Wiley-Interscience, New York.
- Biblarz, T. J., Raftery, A. E. (1999). Family structure, educational attainment, and socioeconomic success: rethinking the 'pathology of patriarchy'. *American Journal of Sociology*, 105, 321–365.
- Biblarz, T. J., Stacey, J. (2010). How does the gender of parents matter? *Journal of Marriage and Family*, 72 (1), 3–22.
- Bos, H. M.W., Sandfort, T. G.M. (2010). Children's gender identity in lesbian and heterosexual two-parent families. *Sex Roles*, 62, 114–126.
- Bos, H. M.W., van Balen, F., van den Boom, D. C. (2007). Child adjustment and parenting in planned lesbian parent families. *American Journal of Orthopsychiatry*, 77, 38–48.

- Brewaeys, A., Ponjaert, I., Van Hall, E. V., Golombok, S. (1997). Donor insemination: child development and family functioning in lesbian mother families. *Human Reproduction*, 12, 1349–1359.
- Brown, S. L. (2004). Family structure and child well-being: the significance of parental cohabitation. *Journal of Marriage and Family*, 66 (2), 351–367.
- Busby, D. M., Holman, T. B., Taniguchi, N. (2001). RELATE: relationship evaluation of the individual, family, cultural, and couple contexts. *Family Relations*, 50, 308–316.
- Collins, N. L., Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644–663.
- Crowl, A. L., Ahn, S., Baker, J. (2008). A meta-analysis of developmental outcomes for children of same-sex and heterosexual parents. *Journal of GLBT Family Sciences*, 4 (3), 385–407.
- Finer, L. B., Henshaw, S. K. (2006). Disparities in rates of unintended pregnancy in the United States, 1994 and 2001. *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 38, 90–96.
- Fulcher, M., Sutfin, E. L., Patterson, C. J. (2008). Individual differences in gender development: associations with parental sexual orientation, attitudes, and division of labor. *Sex Roles*, 57, 330–341.
- Gartrell, N. K., Bos, H. M.W. (2010). US national longitudinal lesbian family study: psychological adjustment of 17-year-old adolescents. *Pediatrics*, 126 (1), 1–11.
- Gartrell, N. K., Bos, H. M.W., Goldberg, N. G. (2011a). Adolescents of the US. National longitudinal lesbian family study: sexual orientation, sexual behavior, and sexual risk exposure. *Archives of Sexual Behavior*, 40, 1199–1209.
- Gartrell, N. K., Bos, H. M.W., Goldberg, N. G. (2011b). New trends in same-sex sexual contact for American adolescents? *Archives of Sexual Behavior*.
<http://dx.doi.org/10.1007/s10508-011-9883-5>.
- Gates, G. J. (2011). Family formation and raising children among same-sex couples. *NCFR Report*, 56 (4), F1–F3.
- Gates, G. J., Ost, J. (2004). *The Gay and Lesbian Atlas*. The Urban Institute Press, Washington, DC.
- Goldberg, A. E. (2010). *Lesbian and Gay parents and Their Children: Research on the Family Life Cycle*. APA Books, Washington, DC.
- Golombok, S., Perry, B., Burston, A., Murray, C., Mooney-Somers, J., Stevens, M., Golding, J. (2003). Children with lesbian parents: a community study. *Developmental Psychology*, 39, 20–33.
- Golombok, S., Tasker, F., Murray, C. (1997). Children raised in fatherless families from infancy: family relationships and the socioemotional development of children of

- lesbian and single heterosexual mothers. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38, 783–792.
- Hatzenbuehler, M. L., Keyes, K. M., Hasin, D. S. (2009). State-level policies and psychiatric morbidity in lesbian, gay, and bisexual populations. *American Journal of Public Health*, 99 (12), 2275–2281.
- Herbenick, D., Reece, M., Schick, V., Sanders, S. A., Dodge, B., Fortenberry, J.D. (2010). Sexual behavior in the United States: results from a national probability sample of men and women ages 14–94. *Journal of Sexual Medicine*, 7 (Suppl. 5), 255–265.
- Huffington Post: Healthy Living, 2011. Child Abuse Rate at Zero Percent in Lesbian Households, New Report Finds. *The Huffington Post*.
http://www.huffingtonpost.com/2010/11/10/lesbians-child-abuse-0-percent_n_781624.html (dostęp 01.13.12).
- MacCallum, F., Golombok, S. (2004). Children raised in fatherless families from infancy: a follow-up of children of lesbian and single heterosexual mothers at early adolescence. *Journal of Psychology and Psychiatry*, 45, 1407–1419.
- Manning, W. D., Smock, P. J., Majumdar, D. (2004). The relative stability of cohabiting and marital unions for children. *Population Research and Policy Review*, 23, 135–159.
- McLanahan, S., Sandefur, G. (1994). *Growing Up with a Single Parent: What Hurts, What Helps*. Harvard University Press, Cambridge.
- Miller, B. C., Fan, X., Christensen, M., Grotevant, H., van Dulmen, M. (2000). Comparisons of adopted and nonadopted adolescents in a large, nationally representative sample. *Child Development*, 71 (5), 1458–1473.
- Moore, K. A., Jekielek, S. M., Emig, C. (2002). *Marriage from a Child's Perspective: How Does Family Structure Affect Children, and What Can We Do About It? Child Trends Research Brief*. Child Trends, Washington, DC.
- Movement Advancement Project, Family Equality Council and Center for American Progress (2011). *All Children Matter: How Legal and Social Inequalities Hurt LGBT Families*. Full Report.
- National Center for Family and Marriage Research (2010). Same-Sex Couple Households in the US, 2009. *Family Profiles*, FP-10-08.
- Nock, Steven L., 2001. Affidavit of Steven Nock. Halpern et al. v. Canada and MCCT v. Canada. ON S.C.D.C.
http://marriagelaw.cua.edu/Law/cases/Canada/ontario/halpern/aff_nock.pdf (dostęp 12.20.11).
- Patterson, C. J. (1997). Children of lesbian and gay parents. W: T. H. Ollendick, R. J. Prinz, J (red.), *Advances in Clinical Child Psychology*, vol.19. Plenum, New York.
- Patterson, C. J. (2000). Family relationships of lesbians and gay men. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 1052–1069.

- Patterson, C. J. (2006). Children of lesbian and gay parents. *Current Directions in Psychological Science*, 15 (5), 241–244.
- Perrin, E. C., Committee on Psychosocial Aspects of Child and Family Health (2002). Technical report: coparent or second-parent adoption by same-sex partners. *Pediatrics*, 109, 341–344.
- Redding, R. R. (2008). It's really about sex: same-sex marriage, lesbian parenting, and the psychology of disgust. *Duke Journal of Gender Law and Policy*, 16, 127–193.
- Resnick, M. D., Bearman, P. S., Blum, R. W., Bauman, K. E., Harris, K. M., Jones, J., Tabor, J., Beuhring, T., Sieving, R. E., Shew, M., Ireland, M., Bearinger, L. H., Udry, J.R. (1997). Protecting adolescents from harm: findings from the national longitudinal study on adolescent health. *Journal of the American Medical Association*, 278 (10), 823–832.
- Rosenfeld, M. J. (2010). Nontraditional families and childhood progress through school. *Demography*, 47, 755–775.
- Rosenfeld, M., (2007). *The Age of Independence: Interracial Unions, Same-Sex Unions and the Changing American Family*. Harvard University Press, Cambridge, MA.
- Rostosky, S. S., Riggle, E. D. B., Horne, S. G., Miller, A. D. (2009). Marriage amendments and psychological distress in lesbian, gay, and bisexual (LGB) adults. *Journal of Counseling Psychology*, 56 (1), 56–66.
- Sirota, T. (2009). Adult attachment style dimensions in women who have gay or bisexual fathers. *Archives of Psychiatric Nursing*, 23 (4), 289–297.
- Snijders, T. A. B. (1992). Estimation on the basis of snowball samples: how to weight? *Bulletin de Méthodologie Sociologique*, 36, 59–70.
- Stacey, J., Biblarz, T. J. (2001b). *Affidavit of Judith Stacey and Timothy Biblarz*. Halpern et al. v. Canada and MCCT v. Canada. ON S.C.D.C.
http://www.samesexmarriage.ca/docs/stacey_biblarz.pdf (dostęp 12.20.11).
- Stacey, J., Biblarz, T. J., (2001a). (How) does the sexual orientation of parents matter? *American Sociological Review*, 66 (2), 159–183.
- Tasker, F. (2005). Lesbian mothers, gay fathers, and their children: a review. *Developmental and Behavioral Pediatrics*, 26 (3), 224–240.
- Tasker, F. (2010). Same-sex parenting and child development: reviewing the contribution of parental gender. *Journal of Marriage and Family*, 72, 35–40.
- Tasker, F., Golombok, S. (1997). *Growing Up in a Lesbian Family*. Guilford, New York.
- Times Research Reporting, 2012. Interactive: Gay Marriage Chronology. *Los Angeles Times*.
<http://www.latimes.com/news/local/la-gmtimeline-fl,0,5345296.htmlstory> (dostęp 01.03.12).

- Vanfraussen, K., Ponjaert-Kristoffersen, I., Brewaeys, A. (2003). Family functioning in lesbian families created by donor insemination. *American Journal of Orthopsychiatry*, 73 (1), 78–90.
- Veldorale-Brogan, A., Cooley, M. (2011). Child outcomes for children with LGBT parents. *NCFR Report*, 56 (4), F15–F16.
- Wainright, J. L., Patterson, C. J. (2006). Delinquency, victimization, and substance use among adolescents with female same-sex parents. *Journal of Family Psychology*, 20 (3), 526–530.
- Wainright, J. L., Russell, S. T., Patterson, C. J. (2004). Psychosocial adjustment, school outcomes, and romantic relationships of adolescents with same-sex parents. *Child Development*, 75 (6), 1886–1898.